

Illustrer : periodiek voor de alumni van de Universiteit Utrecht

<https://hdl.handle.net/1874/404267>

Universiteit Utrecht

12 | Beroep: Sterrenkundige

16 | Drie generaties V.U.G.S.-voorzitters 18 | Programma Universiteitsdag

Kwartaalblad voor de afgestudeerden van de Universiteit Utrecht • Nummer 38 • Februari 2005 • Oplage 63.000 • www.alumni.uu.nl

ALMA MATER

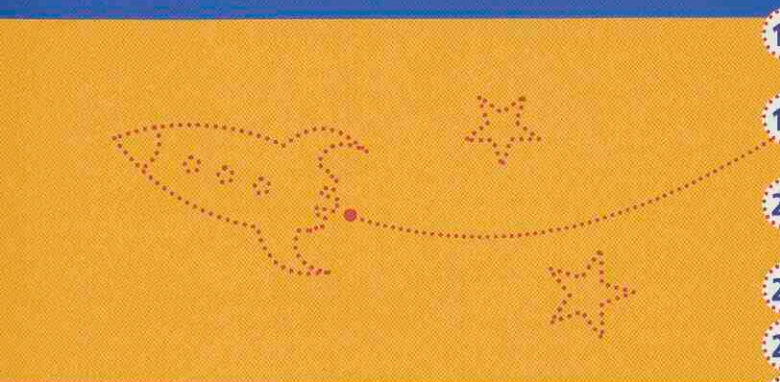
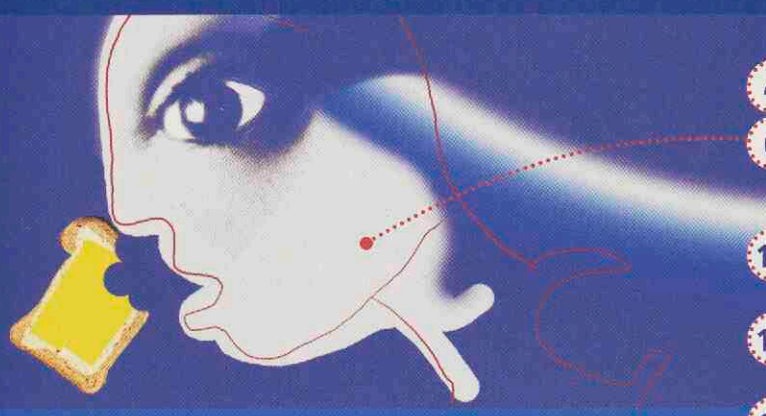
2 april 2005
Universiteitsdag
'Mens en
kosmos'

Ik en de kosmos

INHOUD

- 4
- 6
- 10
- 11
- 12
- 14
- 15
- 15
- 16
- 18
- 19
- 20
- 22
- 23
- 24

Nieuws

Ik en de kosmos

Drie hoogleraren over de kosmos, ons wereldbeeld en onze levensbeschouwing.

Uit de toren

Utrechts onderzoek naar personeelsbeleid voor ouderen.

Graven in lichaamssappen

De sprong van Marieke Ostendorf.

Beroep: sterrenkundige

De zon is niet exotisch genoeg.

Clown cum laude

De zijsprong van Siebe Fockens.

Kiek!

Een foto met verhaal uit het album van een alumnus.

Utrechtse stellingen

Prikkelende, humoristische en intrigerende stellingen uit Utrechtse proefschriften.

Reis door de tijd

In gesprek met drie generaties V.U.G.S.-voorzitters.

Universiteitsdag 2005

Programma.

Universiteitsdag 2005

Workshops voor jonge alumni.

Universiteitsdag 2005

Middagprogramma's van de faculteiten.

U-fonds/Alumnibureau

Berichten voor alumni

Onderweg

Groeten van Ingmar Heytze en Ivar Pel uit Utrecht.

Illustratie 38, jaargang 9, februari 2005
Illustratie is een uitgave van de Universiteit Utrecht en het Utrechts Universiteitsfonds, in samenwerking met faculteiten en verenigingen. Illustratie verschijnt vier keer per jaar en wordt toegezonden aan afgestudeerden van de Universiteit Utrecht in een oplage van 63.000. • **Hoofredacteur:** Ludo Koks • **Eindredacteur:** Sylvia der Hengst • **Redactie:** Armand Heijnen, Manon Renaud, Jacomijn Timmermans, Eveline Meuwissen • **Redactieraad:** Piet van Asseldonk, NOS eindredactie, Jenny Huttinga, communicatieadviseur Senter, Joop Kessels, directeur communicatie UU; Maar-

ten Prak, hoogleraar UU Geschiedenis na de Middeleeuwen; Frieda Pruim, redacteur Cppp; Arie Smit, directeur TeleacNot • **Aan dit nummer werkten verder mee:** Tim Dekkers, Ingmar Heytze, Wjbrand Schaap, Gouert Schillinga, Leonie van den Schoor, Chiara Soldati, Jolijn Vlasblom • **Foto's:** Marijn Alders, Frank Dries, Ivar Pel en anderen • **Foto omslag:** Stock • **Illustraties:** Berniet Ragetti • **Ontwerp en opmaak:** WNK (BNO), Utrecht • **Druk:** Tjil Offset • **ISSN:** 1338-4703 • Voor toezending is gebruik gemaakt van het alumnibestand van de Universiteit Utrecht. © Universiteit Utrecht, illustratie periodek

voor alumni van de Universiteit Utrecht. Overname van artikelen is – met bronvermelding – toegestaan.
De volgende illustratie (nr 39) verschijnt op woensdag 8 juni 2005. Reacties, suggesties en ingezonden mededelingen kunt u sturen voor maandag 4 april. De redactie houdt zich het recht voor ingezonden mededelingen te weigeren of in te korten.
Redactieadres: Illustratie, Postbus 80125, 3508 TC Utrecht, (030) 253 2651, illustratiedactie@cc.uu.nl

We zagen onszelf lang als het centrum van het heelal, maar ontwikkelingen in de natuurkunde, biologie en de sterrenkunde maakten daar een einde aan. Bij nader inzien zijn we slechts een randverschijnsel in de kosmos. Het is goed mogelijk dat ergens in het Melkwegstelsel het leven verder ontwikkeld is dan hier op aarde. Wat betekent dat voor onze positie? Op de Universiteitsdag spreken drie vooraanstaande wetenschappers over 'mens en kosmos'. In Illuster alvast een voorproefje.

2 april 2005
Universiteitsdag
'Mens en
kosmos'

Albert van Helden, Henny Lamers en Ed van den Heuvel: 'Buitenaards leven sluiten we niet uit'.

De aarde als randverschijnsel

Op 10 november 1967 dachten astronomen in Cambridge signalen van buitenaardse wezens binnen te krijgen. De pulsen die werden opgevangen door radiotelescopen, kwamen van buiten het zonnestelsel en hadden een vaste regelmaat. Dat duidde op een poging tot contact van levende wezens. Wat nu, was de vraag. Moeten we ons kenbaar maken, met hen proberen te communiceren? Of juist niet? Misschien zijn ze wel agressief en komen ze de aarde koloniseren. Toen achteraf bleek dat het ging om signalen van neutronensterren (de eerste pulsar was ontdekt), waren de wetenschappers teleurgesteld maar ook opgelucht. Want de gevolgen van een kennismaking met buitenaardse wezens zijn ongewis. 'Misschien vind je iets dat prachtig is, maar ook hartstikke gevaarlijk', zegt prof. dr. Ed van den Heuvel, hoogleraar sterrenkunde aan de UvA en directeur van het Sterrenkundig Instituut Anton Pannekoek. Van den Heuvel is een van de drie wetenschappers in de natuur- en sterrenkunde die op 2 april de Universiteitsdag zullen inleiden.

Buitenaards leven

Al generaties lang zijn we op zoek naar tekens van intelligent leven vanuit het heelal. Waarom doen we al die moeite? Waarom steken we miljarden dollars in de zoektocht? Prof. dr. Albert van Helden, historicus op het gebied van sterrenkunde, denkt dat de kosmologie zélf ons dwingt te zoeken naar hoogwaardig leven op andere planeten. 'Als al die lichtpunten die wij zien sterren zijn met planeten eromheen, dan zou je mogen verwachten dat er op een van die planeten levende wezens zijn.' Ook Ed van den Heuvel sluit buitenaards leven niet uit. 'Het leven op aarde is relatief snel en gemakkelijk ontstaan, ondanks de ongunstige condities. We hebben er vier miljard jaar over gedaan om tot dit leefniveau te komen, maar de meest

simpele leefvorm is al in het eerste half miljard jaar ontstaan. Het was toen een chaos op aarde, we werden voortdurend gebombardeerd door asteroïden. Desondanks heeft er zich leven ontwikkeld. Als dat hier kan, dan moet dat ook op andere plekken kunnen.'

Blind en doof

De kans dat er leven in het heelal is, is groot. Maar de kans dat we het ontdekken met onze beperkte middelen is uiterst klein. 'We zoeken met radiogolven', zegt prof. dr. Henny Lamers, hoogleraar astrofysica en ruimteonderzoek aan de Universiteit Utrecht. 'Dat is op dit moment de beste manier van communiceren. Maar deze techniek is al honderd jaar oud. Buitenaardse wezens die contact met ons zoeken zijn waarschijnlijk technisch al veel verder dan wij, daardoor vangen we hun signalen niet op. Misschien zijn we daarvoor nog blind en doof.'

Onze fascinatie voor buitenaards leven heeft volgens Albert van Helden ook een andere reden. 'We willen weten of we de enige zijn. Stel dat we hoogwaardig leven vinden op Mars, dan heeft dat grote invloed op hoe we over onszelf denken. Waar we eigenlijk naar zoeken is onszelf.'

[Leonie van den Schoor]

Digitaal vragen stellen

'Mens en kosmos' is het thema van de Universiteitsdag 2005, die op 2 april wordt gehouden. Vragen over het thema kunt u tot uiterlijk 15 maart per e-mail sturen naar universiteitsdag@ufonds.uu.nl. Albert van Helden, Henny Lamers en Ed van den Heuvel openen de Universiteitsdag met een lezing en beantwoorden een selectie van de ingestuurde vragen. Meer informatie over de Universiteitsdag op pagina 18-21.

Eredoctoraten voor filosoof Marion en biomedicus Ugurbil

De Universiteit Utrecht verleent eredoctoraten aan de Franse hoogleraar filosofie Jean-Luc Marion en de Amerikaanse hoogleraar biomedische wetenschappen Kamil Ugurbil. De eredoctoraten worden uitgereikt tijdens de 369ste Dies Natalis, op donderdag 24 maart 2005.

Vici-subsidies voor vijf Utrechtse onderzoekers

De Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) heeft vijf wetenschappers van de Universiteit Utrecht een Vici-subsidie toegekend. Het betreft prof. dr. Hans Heesterbeek (Gezondheidszorg), dr. René Kager (Taalwetenschap), dr. Willem Kegel (Fysische chemie), prof. dr. Judith Klumperman (Celbiologie) en dr. Renate Loll (Theoretische Fysica). Elke onderzoeker krijgt 1.250.000 euro. Hiermee moet hij of zij in vijf jaar tijd een eigen onderzoeksgroep opbouwen. De Vici-subsidie is bestemd voor zeer ervaren onderzoekers die behoren tot de beste tien procent van hun onderzoeksveld.

Advocaat Knoops nieuwe voorzitter Willem Pompe Instituut

Prof.dr.mr. Geert-Jan Knoops is met ingang van 1 januari 2005 de nieuwe voorzitter van het Willem Pompe Instituut voor Strafrechtswetenschappen van de faculteit Rechtsgeleerdheid. Knoops, die het voorzitterschap overneemt van prof.mr. Chrisje Brants, is sinds februari 2003 verbonden aan de faculteit Rechtsgeleerdheid als hoogleraar internationaal straf(proces)recht.

Casimir: kruisbestuiving tussen bedrijven en universiteiten

De ministeries van EZ en OCW hebben in totaal 17 projecten aangemerkt voor het zogeheten Casimir-experiment, een subsidie die uitwisseling tussen bedrijven en universiteiten stimuleert. De UU neemt aan drie projecten deel.

EZ en OCW willen met een subsidie de mobiliteit van onderzoekers bevorderen en het aanzien van het beroep verbeteren. Kern van het programma is om onderzoekers tijdelijk bij bedrijven onder te brengen, en vice versa.

De UU is betrokken bij drie gehonoreerde projecten. Zo komen er gastdocenten vanuit het bedrijfsleven onderwijs verzorgen aan de Utrecht School of Applied Science en promovenden AIO's, in dienst van de chemische industrie, aan de UU. In het tweede project gaan een onderzoeker van het bedrijf Arkema en een Roemeense postdoc van de UU gezamenlijk, gedurende twee jaar en onder leiding van prof.dr. Gerard van Koten, werken aan een onderzoek op het gebied van katalyse.

In het derde project zal een onderzoeker van technostarter Telemetronics onder leiding van prof.dr. Hans Heesterbeek bij de faculteit Diergeneeskunde gaan werken aan een onderzoek met cardiovasculaire metingen bij varkens.

Kijk voor een actueel en uitgebreid nieuws- en agendaoverzicht van de Universiteit Utrecht op www.uu.nl/nieuws

Foto: Hollandsche Hoogte

15e David de Wiedlezing

Viroloog Ab Osterhaus waarschuwt voor grote

Op vrijdagmiddag 27 mei houdt de bekende viroloog Ab Osterhaus in Utrecht een lezing met als titel 'Rampen door geologisch en biologisch natuurgeweld in een veranderende wereld'. Alumni zijn van harte welkom.

In zijn lezing schetst Osterhaus een nog grotere natuurramp dan de recente tsunami in Azië. Hij doelt hierbij op uitbraken van infectieziekten. Vooral de laatste decennia is er een toename in virusinfecties die oversteken van dieren naar mensen, vaak met fatale gevolgen. Sprekende voorbeelden zijn de uitbraken van SARS en vogelpest. Volgens Osterhaus zijn nieuwe 'niches' voor deze virussen gecreëerd door een complex samenspel van factoren: aan de ene kant door veranderingen in onze bevolkingsdichtheid, ons gedrag, onze technologie en ons leefmilieu en aan de andere kant door het grote genetische aanpassingsvermogen van bepaalde virussen.

Viroloog Ab Osterhaus waarschuwt in de David de Wiedlezing voor een toenemende dreiging van virusinfecties zoals SARS en vogelpest. Twee jaar geleden droegen inwoners van Peking mondkapjes ter bescherming tegen SARS.

Foto: Faculteit der Letteren

Brad Pitt-moment voor decaan Hans Bertens

Tijdens de nieuwjaarsreceptie van de faculteit Letteren vereeuwigde decaan Hans Bertens zijn handafdruk in cement. Daarmee startte hij officieel de verhuizing van de Letterenfaculteit naar de Drift. Bertens sprak van zijn 'Brad Pitt-moment'.

Andere 'beroemdheden' die belangrijk zijn voor de totstandkoming van een letterencampus aan de Drift zullen de 'walk of fame' in de toekomst completeren. Hun handafdrukken krijgen een plek op het nieuw te vormen binnenterrein achter de letterengebouwen aan de Drift 21 en 23. Deze zomer worden de eerste stappen genomen in de grote verhuisoperatie die de faculteit te wachten staat. De nieuwe letterencampus moet in 2012 gereed zijn.

natuurramp

Op dit moment is de wereld slecht voorbereid op de toenemende dreiging van biologisch natuurgeweld en daar moet volgens Osterhaus snel verandering in komen. Nationale overheden en internationale organisaties dienen hun verantwoordelijkheid te nemen bij de ontwikkeling van effectieve waarschuwingssystemen en scenario's, die de levens van miljoenen mensen in de toekomst kunnen redden.

Prof.dr. Ab Osterhaus is hoogleraar virologie aan het Erasmus MC te Rotterdam en hoogleraar milieuvirologie aan de Universiteit Utrecht. Daarnaast is hij medeoprichter/directeur van drie bedrijven die deel uitmaken van de Erasmus MC Holding. Osterhaus is sinds 1995 lid van de Gezondheidsraad en werd in 2003 benoemd tot Commandeur in de Orde van de Nederlandse Leeuw. Met zijn onderzoeksgroep heeft Osterhaus meer dan een dozijn 'nieuwe' virussen van mens en dier ontdekt.

Kijk voor meer informatie en aanmelden op www.uu.nl/daviddewied

'Quantum-prijzenslag' voor Utrechtse natuurkundige

Voor dr. Renate Loll van het Instituut voor Theoretische Fysica (Spinoza Instituut) ziet de toekomst er rooskleurig uit. In de internationale natuurkundewereld baarde ze eind september opzien met een baanbrekend artikel over de structuur van ruimte-tijd. Begin december werd bekend dat ze een EU-budget van €2,93 miljoen in de wacht had gesleept. En midden december liet NWO weten dat ze een Vici-subsidie krijgt van €1,25 miljoen om de quantumstructuur van ruimte-tijd verder te onderzoeken.

In september 2004 toonde Loll in een artikel in Physical Review Letters aan dat het mogelijk is om 'gewone' vierdimensionale universums uit 'kwantumschuim' te halen, iets dat natuurkundigen tot dan toe niet was gelukt. Het Vici-onderzoek moet hierop voortborduren. Voor haar voorstel 'European Network on Random Geometry' (ENRAGE), kreeg Loll de EU-subsidie. Het netwerk wordt een samenwerkingsverband van dertien Europese natuurkundegroepen uit negen landen. Het wetenschappelijke zwaartepunt ligt in de interdisciplinaire toepassing van methoden op het gebied van fluctuerende geometrieën en random-matrix theorie. Deze strekken zich uit van fundamenteel onderzoek in quantumgravitatie, het vakgebied van Lolls onderzoeksgroep, tot dynamica van netwerken in de IT, de biologie en economie.

Utrecht School of Applied Science van start

The Utrecht School of Applied Science is op donderdag 20 januari officieel van start gegaan. Bij de Utrecht School of Applied Science draait het om de toepassing van de natuurwetenschappen. De bètastudent wordt in de masterfase opgeleid voor het bedrijfsleven, het onderwijs of de non-profitorganisaties zonder daarbij de wetenschap uit het oog te verliezen. Andersom kunnen professionals er een uniek promotietraject volgen. De Utrecht School of Applied Science vervult een brugfunctie tussen de fundamentele natuurwetenschappen en de maatschappij.

Geert Blijham nieuwe voorzitter NFU

Prof.dr. Geert Blijham is per 1 januari 2005 voor een periode van twee jaar benoemd tot voorzitter van de Nederlandse Federatie van Universitair medische centra (NFU). Blijham (58) is sinds 1998 voorzitter van de Raad van Bestuur van het UMC Utrecht. Daarvoor was hij onder andere hoogleraar Interne Geneeskunde aan de Universiteiten van Maastricht en Utrecht.

Netherlands Proteomics Centre geopend

Minister Van der Hoeven van OCenW heeft op 3 februari j.l. het Netherlands Proteomics Centre (NPC) geopend. In het NPC wordt het nationale onderzoek op het gebied van proteomics gecoördineerd. Proteomics is het grootschalig bestuderen van de werking van eiwitten. Het NPC is een samenwerkingsverband tussen zes universiteiten, vier academische medische centra en verschillende bedrijven op biotechnisch gebied en staat onder leiding van de Utrechtse hoogleraar prof.dr. Albert Heck.

Weer meer bezoekers voor musea van de UU

Het afgelopen jaar zijn de bezoekersaantallen van Museum Sterrenwacht Sonnenborgh en het Universiteitsmuseum wederom gestegen, ditmaal met 10% tot ruim 55.000 bezoekers. Opvallend, want ook in 2004 hadden veel Nederlandse musea te maken met een dalende belangstelling.

Mens en kosmos staan centraal op de Universiteitsdag, traditiegetrouw een moment waarop we de grenzen van ons weten verkennen. Het zicht op de kosmos, ons wereldbeeld en onze levensbeschouwing zijn nauw met elkaar verbonden. Ze raken aan de grenzen van tijd en ruimte. Hoe verhouden het snel uitdijende universum en de steeds prominentere plaats die we toekennen aan het individu zich tot elkaar? Wetenschapsjournalist Govert Schilling sprak voor Illuster met een drietal hoogleraren in de natuur- en sterrenkunde. De mens is een nietige druppel in de oceaan. Maar tegelijkertijd is er geen oceaan zonder druppels.

ik

Het mist op La Palma. Het zicht is hooguit tien meter. De Roque de los Muchachos, 2327 meter boven de zeespiegel, is gehuld in de wolken. De glimmende telescoopkoepels op de bergtop zijn nauwelijks zichtbaar, zelfs niet als je er pal onder staat. De weg naar de sterrenwacht, met de vele tientallen haarspeldbochten, is hier en daar verraderlijk glad. Rotsblokken die van de berghellingen naar beneden zijn gekomen, moeten nog opgeruimd worden. De uitzichtpunten die normaal gesproken een blik bieden in de gigantische vulkaan Caldera liggen er troosteloos en nutteloos bij.

Lex Thoonen baalt. Lex is geen sterrenkundige, maar webontwerper en fotograaf. Hij woont al jaren op Gran Canaria, maar was nog nooit op de Europese sterrenwacht op La Palma geweest. Ons bezoek aan 'la Isla Bonita' is weken van tevoren al gepland, maar we hadden geen slechtere dag kunnen uitzoeken. Van fotograferen komt niet veel. Ik voel me bijna persoonlijk verantwoordelijk. Natuurlijk heb ik wolken en weer niet onder controle, maar ik heb hem wel hier mee naar toe genomen. Ik wilde hem laten delen in mijn belangstelling voor de astronomie – mijn passie voor de kosmos. Jammer dat het tegenvalt.

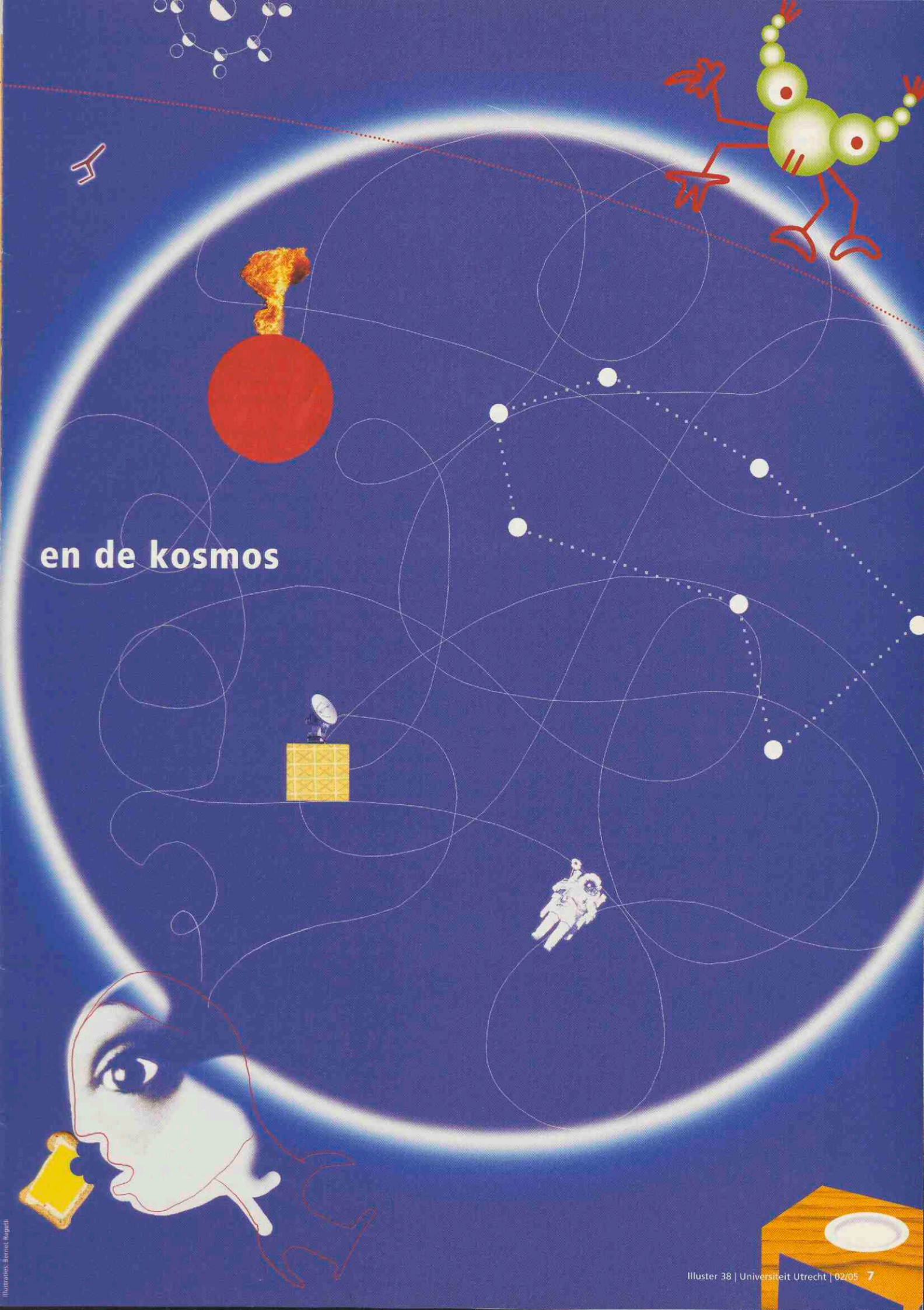
Nietigheid van de mens

Aan Rob Rutten ligt het niet. De Utrechtse zonnefysicus neemt ons mee naar de DOT, de Dutch Open Telescope. Van de unieke kijker zelf is niets te zien – hij staat bovenop een hoge stalen toren, en is opgeslokt door de mist. Maar in de controlekamer van de DOT, ondergebracht in het gebouw van een naburige Zweedse zonnetelescoop, praat Rutten honderduit over adaptieve optiek, supercomputers, magnetische velden en opborrelende gassen. Trillingen in de aardse dampkring worden gecompenseerd; spatscherpe foto's worden aangeregend tot filmpjes; vurige vlammen en bellen van heet gas krioelen op het beeldscherm.

Kijk, die bel hier is zo groot dat Europa erin zou kunnen verdwijnen. En daar vindt een explosie plaats waarbij meer energie vrijkomt dan de mensheid in duizend jaar verbruikt. Het ijle gas in de uitgestrekte dampkring van de zon heeft een temperatuur van één miljoen graden. In de kern van onze ster wordt per seconde vier miljoen ton materie omgezet in pure energie. Zelfs op honderdvijftig miljoen kilometer afstand van die kosmische fusiereactor kan je huid nog verbranden wanneer je te lang aan het strand ligt.

en de kosmos

De toeristen aan de playas van de Canarische Eilanden smeren zich gewoontegetrouw in met factor 20. Maar van het natuurgeweld op en in de zon zijn ze zich niet bewust. Dat daar een strijd woedt tussen gasdruk en zwaartekracht, dat daar een ster afstevent op een onafwendbare dood, daarvan hebben ze geen weet. Dat de mens in dat kosmische epos geen enkele rol van betekenis speelt, daar denken ze liever niet aan. Maar Rutten mag zijn bezoek daar graag op wijzen. Op de onvoorstelbare afmetingen, de verzengende temperaturen, de onmenselijke omstandigheden. Lichtjaren en eonen; astronomische getallen.

Ik herken het gevoel. De nietigheid van de mens. We komen net kijken en we zijn nergens te vinden. Een onbetekenend oprispinkje van de natuur. Geen planeet die zich bekommert om ons ontstaan; geen ster die een traan zal laten om onze dood. Beangstigend? Allerminst. Ik vind het een mooi gevoel, een aangename gedachte. Dat gevoel van relativering is misschien wel de motor achter mijn behoefte om anderen lastig te vallen met mijn passie voor de kosmos. De drijfveer achter mijn zendingsdrang. Ik had het Lex duidelijk willen maken, die dag op La Palma.

Krabbelen aan het oppervlak

Sterrenkundigen hebben de mens van zijn voetstuk gehaald, zegt Rutten. Dat begon al in de tijd van Copernicus en Galileo, die ontdekten dat de aarde geen centrale plaats in het heelal inneemt. Maar het gaat nog steeds door, met elke nieuwe ontdekking over de evolutie van het universum, het botsen van sterrenstelsels, het verdampen van zwarte gaten. Kosmologen hebben zelfs ontdekt dat de atomen waaruit wij zijn opgebouwd maar een kleine verontreiniging vormen in een heelal dat voornamelijk uit donkere materie en donkere energie bestaat. Een bijkomstigheid van de schepping; een schoonheidsfoutje van de natuur.

Natuurlijk spoken die filosofische gedachten niet dagelijks door het hoofd van een sterrenkundige. Astronomie is gewoon een vak. Hard werken, creatief zijn, je concurrenten net een stap voor blijven. En – zoals het een goede wetenschapper betaamt – je laten verbazen door de natuur. Door het feit dat de formules van het elektromagnetisme dan misschien bekend mogen zijn, maar dat de zon, zoals Rutten het zegt, daar iets uitsleept wat je nooit verzonnen zou kunnen hebben. Magnetische processen die op geen enkele andere manier te onderzoeken zijn, en waar nog vrijwel niets van bekend is. Een beetje krabbelen aan het oppervlak, meer is het niet.

Ja, daar wordt de zon een stuk abstracter van. Als Rob Rutten op een warme zomerdag in de tuin ligt na te denken over zijn onderzoeksobject, overvalt de gedachte hem soms: Verrek, dat is hetzelfde ding, daar hoog aan die blauwe hemel. De zon van de DOT is dezelfde als de zon van Maspalomas, maar het zijn wel twee heel verschillende werelden. En pas wanneer die twee werelden in elkaar worden geschoven, ontstaat dat bijzondere gevoel van kosmische bescheidenheid, die tegenpool van het antropocentrisme. Het heelal heeft geen middelpunt, laat staan dat wij dat innemen.

Kosmische sneeuwschuivers

En dan gaat het nog om de zon. Om onze eigen ster; bron van licht, warmte en leven op aarde. Gezien vanaf Sirius, de nabijgelegen blauwwit fonkelende winterster en de lievelingsster van Rutten, is er van de zon al niet bijster veel meer te zien. Een lichtstipje, temidden van talloze andere. Een dwergster in de buitengebieden van het Melkwegstelsel; een zandkorrel op de stranden van de kosmos. Voor het onderzoek aan de talloze andere zandkorrels, vaak op honderden of duizenden lichtjaren afstand, heb je niet genoeg aan een kleine telescoop als de DOT, die nog door één instituut ontworpen en gebouwd kan worden. Nee, om de enorme verscheidenheid aan sterren in het heelal te bestuderen, maken astronomen gebruik van internationale reuzentelescopen op aarde en gevoelige kunstmanen in de ruimte.

Een van die astronomen is de Utrechtse Henny Lamers, grossier in extremen. Lamers en zijn collega's onderzoeken de allerzwaarste superreuzen in het heelal. Sterren die tientallen of honderden malen zo zwaar zijn als de zon, en die hun brandstofvoorraad in onvoorstelbaar hoog tempo verstoppen. Nauwelijks zijn ze ter wereld gekomen, of ze blazen zichzelf op in catastrofale supernova-explosies. Hun leven duurt maar een paar miljoen jaar – een oogwenk op de tijdschaal van het heelal. En bij hun gewelddadige dood blazen ze nieuw gevormde elementen de ruimte in, als kosmische alchemisten.

Puntbronnen zijn het, zegt Lamers. Lichtstipjes. Een compleet andere wereld dan die van het zonneonderzoek, waar je daadwerkelijk iets ziet gebeuren. De sterren van Lamers staan daarvoor veel te ver weg, en om hun geheimen te ontraadselen moet je hun licht analyseren met gevoelige spectroscopen. Dubbele brede spectraallijnen verraden krachtige sterrenwinden, waarbij in een paar jaar tijd evenveel materie de ruimte in wordt geblazen als de totale massa van de aarde. Als een kosmische sneeuwschuiver veegt die sterrenwind omringende gaswolken voor zich uit, waardoor Lamers' lichtstipjes vaak een gloeiende nevelkrans vertonen. Zo leveren de verre sterren toch nog prachtige plaatjes op.

Lamers herinnert zich nog de eerste ultraviolette spectra van de gordelsterren in het wintersterrenbeeld Orion, een kleine veertig jaar geleden, verkregen met een gammal telescoopje in de neuskegel van een sondeerraket. Zeer abnormale profielen, wijzend op een extreem groot massaverlies. En zijn lievelingsster is de hyperreus P Cygni, nét zichtbaar met het blote oog, ondanks de kolossale afstand van zo'n zeventienduizend lichtjaar. Ontdekt in 1600 door de Nederlandse kaartenmaker Willem Jansz. Blaeu, al had die natuurlijk geen weet van superreuzen en sterrenwinden.

Een ver-van-m'n-bed-show, jazeker. Zoals het leeuwendeel van de astronomie. Wat er op P Cygni gebeurt, daar heeft de toerist op Gran Canaria geen boodschap aan. Lijkt het. Als de zon zich zo buitensporig zou gedragen, was de aarde geroosterd en gesteriliseerd. Zelfs het uiteindelijke stervensproces van de zon, waarbij de binnenste planeten Mercurius en Venus opgeslokt zullen worden, is een zacht pufje vergeleken bij de titanische doodsknallen van zware superreuzen. Explosies waarbij in een fractie van een seconde meer energie kan vrijkomen dan de zon in tien miljard jaar produceert. En waarbij de snel roterende kern van de ster onder zijn eigen gewicht ineens kan stort tot een zwart gat. Nóg abstracter kan het bijna niet.

Ik herken het gevoel. De nietigheid van de mens.
We komen net kijken en we zijn nergens te vinden.

Wat drieënhalf miljard jaar geleden op aarde gebeurde, kan geen unieke gebeurtenis zijn geweest. Naar alle waarschijnlijkheid wemelt de kosmos van het leven.

Sterrenstof komt tot leven

Zwarte gaten zijn wiskundige oplossingen van de veldvergelijkingen uit Einsteins relativiteitstheorie. Vleesgeworden formules waarbij elk menselijk voorstellingsvermogen tekort schiet. Eenrichtingsdeuren in de kosmos, gevangenissen van licht en materie, krommers en vervormers van ruimte en tijd. Samen met hun net wat minder extreme neefjes de neutronensterren – rondtollende ijzeren ballen van hooguit dertig kilometer groot maar zwaarder dan de zon – vormen ze de natuurlijke laboratoria van theoretici als Frank Verbunt.

Zelf ooit gevallen voor de aantrekkingskracht van het exotische is Verbunt ervan overtuigd dat neutronensterren de interessantste sterren in de kosmos zijn, omdat ze zo'n breed scala aan natuurkundige verschijnselen tentoonspreiden. Als wetenschapper probeer je dingen te doen waarvan je de indruk hebt daadwerkelijk vooruitgang te kunnen boeken, aldus Verbunt, en dan zit je al snel op een terrein dat letterlijk lichtjaren ver verwijderd is van het dagelijks leven. Hoewel hij het aarde-maansysteem ook mateloos interessant vindt, voegt hij er snel aan toe. Misschien wel omdat het in wezen om dezelfde onderliggende wiskunde gaat.

Er is eigenlijk niet zoveel verschil tussen het alledaagse en het exotische, wil Verbunt maar zeggen. Alles maakt deel uit van één natuur, één kosmos. Daarin is een mistflard op La Palma weliswaar kleiner maar niet meer of minder dan een nevelsliert in Orion; een zwart gat misschien raadselachtiger maar niet minder 'natuurlijk' dan de zon; een mens kortstondiger maar daarentegen weer veel complexer dan een ster als Sirius of P Cygni.

Voor Rob Rutten is dat misschien wel de kernboodschap van de astronomie. De mens is van zijn voetstuk gestoten; we hebben onze nietigheid leren inzien, maar daarmee zijn we wel weer onderdeel van de allesomvattende natuur geworden. Wij maken deel uit van die verbaazingwekkende kosmos, en dat is een prachtig inzicht. En die verbintenis gaat verder, zegt Frank Verbunt, want er is vermoedelijk een directe link tussen de titanische gammaflitsen waarmee de extreme sterren van Henny Lamers aan hun eind komen en de vorming van de eerste eencellige organismen in de oeroceanen van de primitieve aarde.

Supernova's en gammaflitsen strooien de bouwstenen van het leven rond in de ruimte: zware elementen die zich in donkere uithoeken van het Melkwegstelsel aaneenrijgen tot complexe organische moleculen. Ooit komen die terecht in een gas- en stofwolk waaruit een nieuwe zon en een nieuw planetenstelsel worden geboren. Ooit zullen ze rondrijven in de warme oceaan van een vruchtbare planeet die zich koestert in de straling van een pasgeboren ster. Sterrenstof komt tot leven. Wat drieënhalf miljard jaar geleden op aarde gebeurde, kan geen unieke gebeurtenis zijn geweest. Naar alle waarschijnlijkheid wemelt de kosmos van het leven.

Tussen nietigheidsbesef en arrogantie

Zo beschouwd is de mens een nietige druppel in de oceaan. Maar tegelijkertijd is er geen oceaan zonder druppels. Geen wonder dat Rutten dat een 'sympathieke gedachte' noemt. En die zendingsdrang? Daar heeft de zonnefysicus niet zo veel last van. Hij mag er graag over praten, maar vanuit diezelfde visie huldigt hij het idee van leven en laten leven, en heeft hij geen behoefte om zijn kijk op het bestaan op te dringen aan anderen. En misschien hoeft dat ook helemaal niet, want die anderen zijn meestal heel goed in staat om hun eigen gedachten te bepalen. Sterrenkunde laat niemand onberoerd, aldus Verbunt, want uiteindelijk gaat het toch altijd om onze plaats in het heelal.

Nee, het besef van de nietigheid van de mens moet niet ons dagelijks handelen gaan bepalen. Maar arrogantie is het andere uiterste. De astronomie drukt ons met de neus op de onverschilligheid van de kosmos. Die had geen speciaal plan met zon of aarde, laat staan met de onooglijke levensvormen op onze planeet. En net zoals ons bestaan te danken is aan een toevallige samenloop van omstandigheden, een onbeduidend hikje van de natuur, zo ligt ook ons lot besloten in de grillen van de kosmos. Een op drift geraakte planetoïde, een nieuwe supernova op iets te kleine afstand, of een tijdelijke verstoring in het delicate evenwicht van de zon – we hebben er geen controle over, net zo min als over aardbevingen, vulkaanuitbarstingen en tsunامي's.

Op het Observatorio del Roque de los Muchachos blijven de telescoopkoepels die mistige oktobernacht dicht. Op de terugweg begint het te hopen. Rob Rutten overnacht in het astronomenhotel op de berg, samen met zijn vrouw. Lex en ik rijden voorzichtig de berg af naar Santa Cruz de la Palma en vliegen weer terug naar Gran Canaria. De volgende ochtend horen we dat een Finse astronoom van de Nordic Optical Telescope die avond met zijn auto in een ravijn is gestort en om het leven is gekomen. Nietigheid is een relatief begrip.

[Govert Schilling]

Govert Schilling (<http://allesoversterrenkunde.nl>) is freelance wetenschapsjournalist en auteur van o.a. **Evoluerend heelal. De biografie van de kosmos** (Fontaine Uitgevers, 2004).

Uit de Toren Maatschappelijke relevantie van Utrechts onderzoek

Doorwerken tot je 65ste. Zo'n 10 jaar geleden was dat voor veel mensen niet aan de orde. Anno 2005 is het tij echter volledig gekeerd en lijkt langer doorwerken onontkoombaar. Het is een ontwikkeling die vraagt om ouderenbeleid. Dat is er vooralsnog niet, maar een 'Utrechtse scan' brengt daar verandering in.

We zullen doorgaan

Binnen bedrijven en instellingen ontbreekt het aan beleid en maatregelen die specifiek zijn gericht op oudere (50+) werknemers. Bovendien beschikken managers niet over personeelsinformatie die de basis kan vormen voor ouderenbeleid. Deze conclusies komen uit het onderzoek 'Langer doorwerken met beleid; de praktijk van ouderenbeleid in arbeidsorganisaties'. Wetenschappers van de Utrechtse School voor Bestuurs- en Organiseringswetenschap (USBO) voerden het uit, in opdracht van de FNV. Onder leiding van hoogleraar Bestuurs- en Organiseringswetenschap Peter Leisink zijn twaalf organisaties binnen verschillende sectoren uitgebreid onder de loep genomen. Aan het onderzoek werkten ruim 100 managers en 350 oudere werknemers mee.

Zonder leeftijdsbewust personeelsbeleid en beleidsmaatregelen die individueel maatwerk mogelijk maken, voorzien managers grote problemen om hun oudere medewerkers op een gemotiveerde en gezonde manier aan het werk te houden. Managers zien het liefst dat ouderenbeleid een onderdeel is van een evenwichtig leeftijdsbewust personeelsbeleid. Beleidsmaatregelen die zijn gericht op scholing, taakrotatie en interne mobiliteit voor hun oudere medewerkers vinden zij het belangrijkste.

Op basis van het onderzoek hebben de Utrechtse wetenschappers een scan ontwikkeld waarmee bedrijven en instellingen een globaal beeld kunnen krijgen van de stand van hun eigen beleid. De scan geeft onder meer antwoord op de vraag of er op het eerste gezicht sprake is van een verantwoord en gedifferentieerd ouderenbeleid. 'De witte vlekken die in de scan naar boven komen kunnen voor managers het aanknopingspunt zijn om actie op een bepaald gebied te gaan ondernemen,' aldus Leisink. 'Een zo breed mogelijk maatregelenpakket om uit te kiezen is hierbij het streven. Dat optimaliseert de mogelijkheid tot individueel maatwerk.'

Het onderzoek verscheen op het moment dat FNV voorzitter Lodewijk de Waal en minister De Geus met elkaar in de clinch lagen over onder meer de VUT en het pre-pensioen. Gevolg hiervan was veel aandacht van de verschillende media. 'Dat heeft er weer toe geleid dat veel organisaties en bedrijven de weg naar USBO weten te vinden. Je ziet dat ouderenbeleid sowieso steeds meer blijvende aandacht krijgt. Zowel binnen verschillende sectoren als bij diverse beroepsgroepen zoals managers en personeelsfunctionarissen', aldus Leisink. Dat is volgens hem een goede zaak. 'Langer doorwerken is onontkoombaar. En als het dan toch gebeurt, dan ook meteen met beleid.'

[Johan Vlasblom]

Langer doorwerken met beleid; de praktijk van ouderenbeleid in arbeidsorganisaties door prof. dr. Peter Leisink, prof. dr. Jo Thijssen en drs. Elyse Walter. Het rapport (plus samenvatting) is te downloaden via de site van het FNV: www.fnv.nl/40plus >onderzoek> langer doorwerken met beleid.

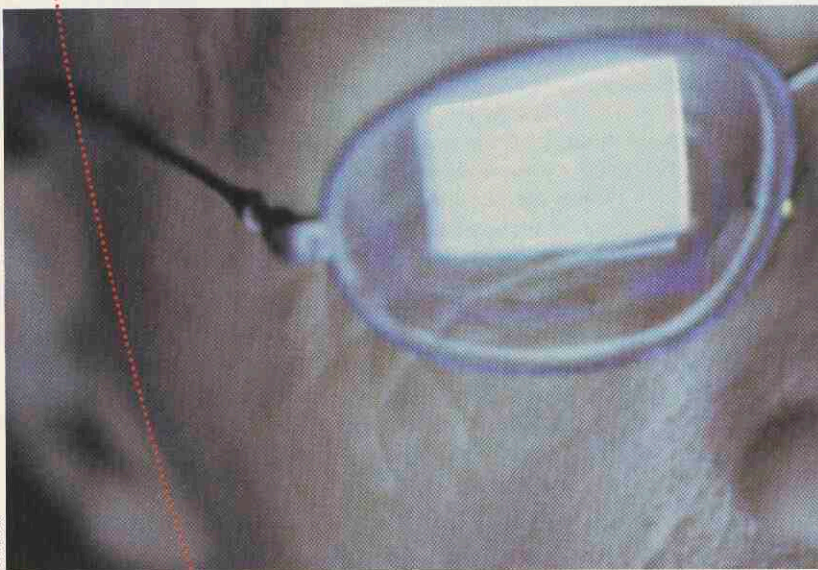

Foto: Stock

Marieke Ostendorf (29) promoveerde vorig jaar en is nu in opleiding als orthopedisch chirurg in Amersfoort.

Graven in lichaamssappen

Waarom?

Ik wil actief iets doen aan ziekte.

Maar het is zulk vies werk.

Alles went, zeggen we dan. Het is wel vies omdat je in andermans lichaamssappen graaft, maar als je bezig bent, zie je alleen iets dat kapot is en dat je wilt repareren.

Heb je altijd al chirurg willen worden?

Ik wilde eerst dierenarts worden. Maar toen ik als vakantiewerk in Oost-Brabant op één dag 1000 varkens moest inenten vanwege een BTW-maatregel, zag ik dat minder zitten. Aan de ene kant het vee dat als stukgoed behandeld wordt, en aan de andere kant de marmotten die plastische chirurgie krijgen, dat beviel me niet.

En toen dus medicijnen...

Ik ben in 1993 begonnen, en was klaar in 1997. Toen ben ik acht maanden naar Zweden gegaan, en heb daar meegewerkt aan een onderzoek naar infecties aan heupprothesen. Dat onderzoek, gecombineerd met andere studies naar onder andere het effect van lange wachttijden op het resultaat van heupoperaties heb ik hier in Nederland voortgezet als assistent in opleiding, en daar ben ik in december 2004 op gepromoveerd.

Wat waren je conclusies?

Iedere operatie is een nieuw experiment in bacteriologie, zeggen ze wel eens. Bij kunstgewrichten is dat helemaal sterk het geval. Soms raakt een kunstheup geïnfecteerd en moet dan vervangen worden. Dat is een pijnlijk en langdurig proces, en iedere manier om die infecties te voorkomen of terug te dringen is dus welkom. Ik heb onder meer gezocht naar betere methodes om die infecties te behandelen, via bepaalde operatietechnieken en antibiotica.

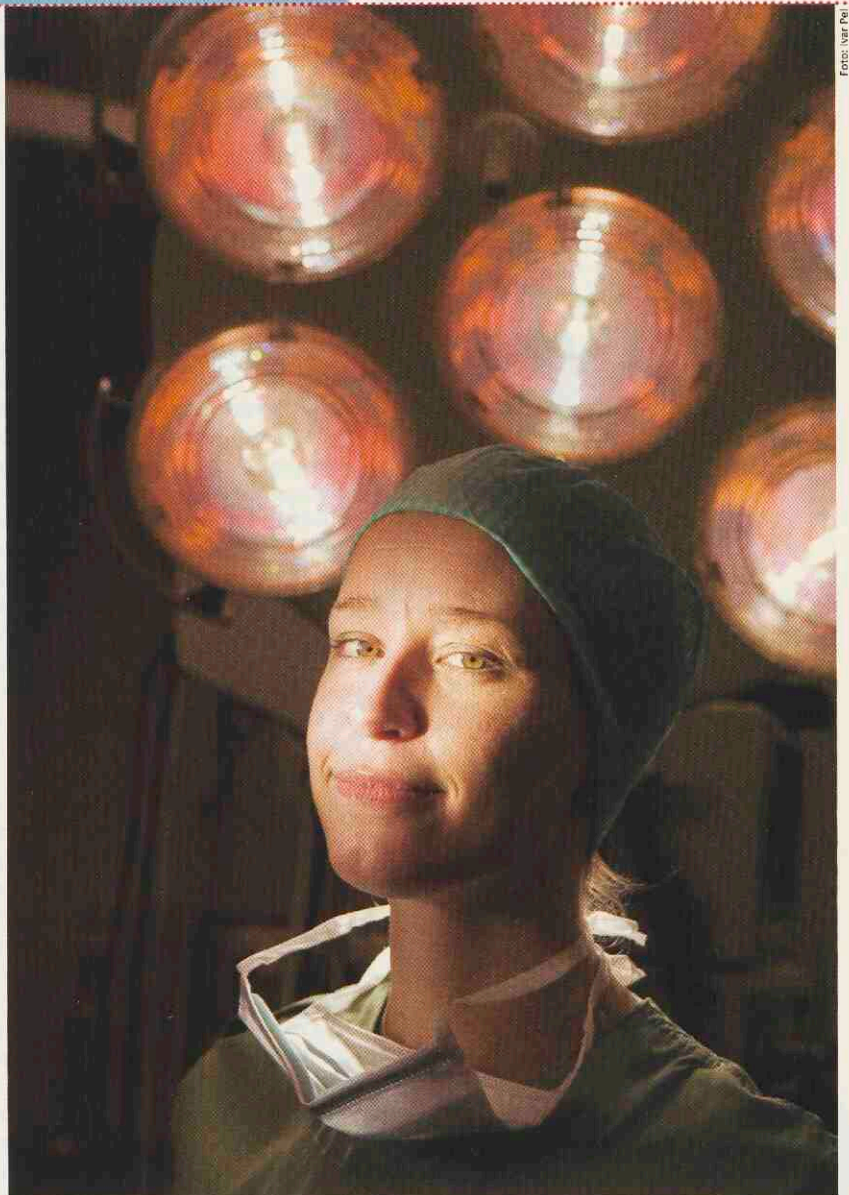

Foto: Ivar Pei

En nu ga je zelf snijden.

Ik ben als chirurg in opleiding aan het werk in het Meander MC in Amersfoort. Dat is wel bijzonder omdat ik al gepromoveerd ben, en dus ook al wat ouder ben dan veel van mijn collega's die ook arts-assistent zijn. Maar dat levert geen problemen op, hoor.

Chirurgie is toch nog steeds een echt mannenberoep?

Nog wel, hoewel er steeds meer vrouwen zijn in de geneeskunde, ook binnen de chirurgie. Het is een zwaar vak en het is lastig te combineren met een gezin. Ik hoop dat ik het kan volhouden. Het moet kunnen als je partner zich ook aanpast aan het zware ritme.

En dan blijf je altijd chirurg?

Ik denk het wel. Al zal ik ook wel bezig willen blijven met wetenschappelijk onderzoek. Ik hoop dat er naast te kunnen blijven doen.

[Wijbrand Schaap]

Illustrator zoekt kersverse alumni die willen vertellen over hun eerste baan: Illustrator.redactie@csc.uu.nl.

Beroep: sterrenkundige

Sterrenkundigen houden van hun vak. Vier Utrechtse alumni vertellen enthousiast over magneetvelden, kwantummechanica, ruimtemissies, gammaflitsen, zwarte gaten en over hun lievelingsplek in het heelal. 'Hoe meer we zien, hoe minder we begrijpen.'

De zon is niet exotisch genoeg

Foto: Marlijn Alders

Karin Heesakkers studeerde in 1990 af in de sterrenkunde en startte een eigen bedrijf in de human resources. Momenteel benut Heesakkers een sabbatical om een nieuwe balans te vinden tussen wetenschap en spiritualiteit.

'Al snel na mijn studie heb ik de sterrenkunde opzij geschoven en ben bij Cap Gemini gaan werken. Daar merkte ik dat ik de aansturing van mensen veel leuker vond dan de inhoud van de projecten en maakte de switch naar people management. In 2000 zette ik een eigen bedrijf op. Ik ging steeds meer op zoek naar wat mensen drijft; zo ging ik ook vanzelf op zoek naar mijn eigen drijfveren en besloot een sabbatical te nemen. Wat geloof ik, hoe zit de wereld in elkaar? Zo kwam ik terug bij de sterrenkunde: de kwantummechanica. Ik zie steeds duidelijker de links tussen mijn kennis van het heelal en de spirituele ideeën over hoe de wereld in elkaar zit. Het heeft me altijd verbaasd dat natuurkundigen dit verband niet willen onderzoeken. Alsof ze denken: daar brand ik mijn vingers niet aan. Ikzelf begin de overtuiging te krijgen dat de kwantummechanica juist het verband legt met de spirituele wereld, dat elk elementair deeltje een minimale vorm van bewustzijn heeft. En als je dat allemaal aan elkaar plakt, dan wordt de complexiteit van ons bewustzijn steeds groter. Ik ben erg gecharmeerd van de visie die Neale Donald Walsch beschrijft in het boek 'Een ongewoon gesprek met God'. Wij zijn daarin allemaal een stukje God en leven hier op aarde opdat wij hem en onszelf kunnen ervaren. Hij stelt dat elke gedachte scheppende kracht bezit. Hoe consistentere je gedachten over iets zijn, hoe sneller die gedachten zich manifesteren in de realiteit. Er zijn een heleboel semi-wetenschappelijke artikelen die hier wat mij betreft prachtig op aanhaken. Geometrische vormen en verhoudingen die van heel klein - in je lichaam - tot heel groot - in het universum - zijn terug te vinden, verklaren mogelijk hoe de manifestatie in zijn werk gaat. Hoewel mijn rationele, universitaire 'opvoeding' steeds om bewijs roept, zoek ik het bewijs voor mezelf nu in de ervaring. Mijn bedrijf ligt nu stil. Als mijn jongste zoon vier is, ga ik waarschijnlijk aan de slag op het raakvlak van wetenschap en spiritualiteit. Mijn lievelingsplek in het heelal? De zon. Als ik mijn ogen sluit en de stralen voel, dan weet ik dat er niets mis kan gaan en word ik heel rustig.'

Mandy Hagenaar werkt als onderzoeker bij Lockheed - Martin Solar and Astrophysics Lab in San Francisco, Californië. In 1995 studeerde ze af in de sterrenkunde.

'Toen mijn promotiebegeleider bij Lockheed onderzoek ging doen, ging ik in zijn kielzog mee en pendelde eindeloos op en neer tussen San Francisco en Utrecht. Lockheed bood me een baan aan nadat ik in 1999 gepromoveerd was op magneetvelden en stromingspatronen op het zonneoppervlak. Ik heb die kans meteen gegrepen, want er was - en is - in Nederland helaas nauwelijks werk te vinden binnen de zonnephysica. Tegenwoordig vinden veel sterrenkundigen de zon niet exotisch genoeg, ze doen liever onderzoek naar zwarte gaten of pulsars, diep in het heelal. En tja, de zon heb je al in je achtertuin. Maar het is de enige ster waarvan je het oppervlak kunt zien, dat vind ik heel bijzonder. Je begrijpt dat de zon mijn lievelingsplek van het heelal is. Als ik via de computer naar het bubbelende en kokende oppervlak kijk, heb ik soms het idee dat ik een pan kokende soep bestudeer. Het is wel gek: als ik vervolgens naar buiten ga en die witte bal zie, dan denk ik: hé, het is nu een heel ander ding. Hoe kan dat? Een bevriende filosoof vindt dat een heel interessante vraag, waar ik overigens nog geen antwoord op heb. Nee, dat vind ik niet jammer. Ik ben een rationalist die constateert dat de zon invloed op ons heeft, maar ik geloof niet dat er een bedoeling achter zit. De naam Lockheed kent iedereen wel via Prins Bernhard. We hebben een grote research- en developmentafdeling waar wapens, raketten, vliegtuigen en ruimte-instrumenten worden gebouwd. We werken nauw samen met de astronomen van Stanford University, hier om de hoek. Ikzelf doe puur wetenschap. Ik bestudeer magnetische structuren die voortdurend opduiken en rondstromen op het zonneoppervlak; vooral kijk ik naar de waarnemingen uit de ruimte die gemaakt zijn met telescopen in de ruimte. Het voordeel van werken bij een bedrijf als Lockheed is, dat ik met mijn neus bovenop de ontwikkeling van instrumenten op de nieuwste ruimtemissies sta. Overigens dachten we vroeger dat we steeds meer zouden begrijpen van het heelal naarmate we meer konden zien, maar het tegendeel is waar. We zien meer maar begrijpen minder. Het is ook niet zozeer mijn doel om grote ontdekkingen te doen, maar om gezond te blijven. Sinds enkele jaren heb ik MS. Ik ben al blij dat ik geen lichamelijk werk doe en mijn baan kan houden. Mijn prioriteiten zijn veranderd.'

2 april 2005
Universiteitsdag
'Mens en kosmos'

Henrik Spoon is sinds een jaar fellow aan de Cornell University in Ithaca (New York), waar hij zich intensief bezighoudt met bestudering van botsende sterrenstelsels in infrarood licht. Spoon studeerde in 1992 af in de sterrenkunde.

'Dat ik nu in Ithaca werk, heeft alles te maken met een perfecte timing die geheel op toeval berust. Na mijn afstuderen heb ik bij het Max Planck Instituut in München geassisteerd bij een satellietmissie met de Europese infrarood satelliet ISO. Daar maakte ik als Utrechtse astronoom kennis met operationeel ruimteonderzoek. Op basis van deze onderzoekservaring kon ik participeren in een fellowshipprogramma van de Europese zuidelijke sterrenwacht (ESO). Dit programma werd ondersteund door de universiteit van Groningen waar ik de tweede helft van mijn promotieonderzoek heb gedaan en in 2003 ben gepromoveerd. De timing van mijn promotie was perfect, want net twee maanden eerder had NASA een nieuwe infrarood satelliet gelanceerd waarvoor specialisten werden gezocht. Zo kon ik meteen aan de slag bij Cornell University, de bouwers van een van de satelliet-instrumenten. Maar het had ook anders kunnen lopen. Ik begon mijn promotieonderzoek namelijk met de 'restjes' van de ISO-data en zag maar weinig perspectief. Maar door geduldig de al gepubliceerde data opnieuw te analyseren wist ik allerlei nieuwe zaken uit die restjes te peuteren. Zo ontdekte ik de spectrale vingerafdrukken van waterijs in een aantal botsende melkwegstelsels. Dat impliceert dat er in die melkwegstelsels veel héél koude materie voorhanden is vanwaaruit nog sterren gevormd kunnen worden. Met deze ontdekking nam mijn promotieonderzoek een andere wending en werd mijn proefschrift interessant genoeg bevonden door de wetenschappers van Cornell. Ik ben er gaan praten. Ze vertelden me dat alle melkwegstelsels waar ik tot dan toe over had geschreven, opnieuw waargenomen zouden worden. Toen wist ik: hier moet ik wezen. Ik werk nu met de data van de opvolger van ISO, Spitzer, die scherper en gevoeliger is voor infraroodstraling. Tot mijn grote opluchting bevestigden deze waarnemingen de resultaten van mijn proefschrift. Maar gelukkig zijn er ook een paar stevige verrassingen en vallen andere stukjes van de infrarode puzzel op hun plaats. De komende twee jaar hoop ik veel te publiceren over de waarnemingen die we nu in handen hebben. Mijn lievelingsplek in het heelal? 's Nachts met een verrekijker naar gasnevels en nabije melkwegstelselturen is een van de dingen die ik het liefste doe. Je ziet niet alleen de glorie van het heelal, maar beseft ook deel uit te maken van een driedimensionaal heelal.'

Bijzonder hoogleraar Actuele onderwerpen uit de Natuurkunde John Heise werkt bij SRON (Stichting Ruimte Onderzoek Nederland), het nationaal aanspreekpunt voor de wetenschappelijke activiteiten van de Europese ruimtevaartorganisatie ESA. Heise, in 1969 afgestudeerd in de natuur-, en sterrenkunde, ontwikkelde röntgen-groothoekcamera's die een belangrijke rol spelen bij het onderzoek naar gammaflitsen, de grootste explosies in het heelal sinds de Oerflits zelf.

'Direct na mijn afstuderen ging ik als jonge onderzoeker bij SRON aan de slag. Omdat ik niet alleen aan de wieg stond van het ruimteonderzoek maar ook van dit instituut, kon ik mede inhoud geven aan de nieuwe satellietprojecten, zoals de eerste Nederlandse astronomische satelliet ANS. Het was booming business, want in die jaren ontstond het ruimteonderzoek. Ik heb extra geluk gehad omdat ik me al snel specialiseerde in een onderdeel dat een hoge vlucht heeft genomen: de hoge-energie astrofysica, met als specialisatie röntgenastronomie. Ik bestudeer röntgenstralen uit het heelal. Het was -en is nog steeds- heel spannend om in zo'n jong vakgebied te werken. Er waren genoeg zaken waar we in het begin absoluut niets van begrepen, maar waar we geleidelijk aan meer grip op kregen. Zo begrepen we niet wat de energiebron was van de röntgenstralen uit het heelal. Nu weten we dat hun bron compacte sterren zijn: witte dwergen, neutronensterren en zwarte gaten, en dat het ontstaan van röntgenstralen alles te maken heeft met zwaartekrachtenergie: als sterren naar elkaar toe vallen, dan komt er röntgenenergie vrij en die energie licht op in röntgenstraling. Samen met de Amerikaan Grindlay ontdekte ik daarnaast ook nucleaire explosies in het heelal. Tijdens mijn promotieonderzoek, midden jaren zeventig, nam ik met de gloednieuwe satelliet ANS voor het eerst de daarbij uitgestraalde röntgenflitsen waar. Een grote doorbraak hebben we later gerealiseerd met een mede door mij ontwikkelde groothoekcamera voor röntgenlicht. Met deze camera hebben we die grootste explosies in het heelal, de gammaflitsen, kunnen localiseren.

Ik ben nog steeds gegrepen door het ruimteonderzoek. Het is fascinerend dat je over het heelal als geheel uitspraken kunt doen die uitstijgen boven het niveau van de filosofische beschouwing. We doen nu voorspellingen over de oorsprong van het heelal die ook echt gemeten kunnen worden. Dergelijke vragen over oorsprong en evolutie raken ook het grote publiek. Mijn lievelingsplek in het heelal? Het ligt voor de hand om de planeetoïde Johnheise te noemen, dat is een rotsblok ergens tussen Mars en Jupiter. Maar eigenlijk heb ik meer een lievelingsmoment. De big bang, het moment waarop het heelal ontstond en begon te expanderen. Op de een of andere manier zit daarin de blauwdruk al ingebakken van de latere evolutie naar een heelal vol structuur, inclusief de omstandigheden die optimaal zijn voor de ontwikkeling van leven en de mens. Dat vind ik een fascinerende gedachte.'

[Chiara Soldati]

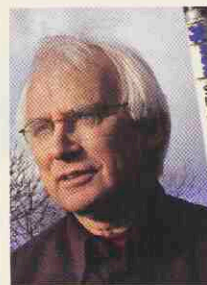

Foto: Marlijn Alders

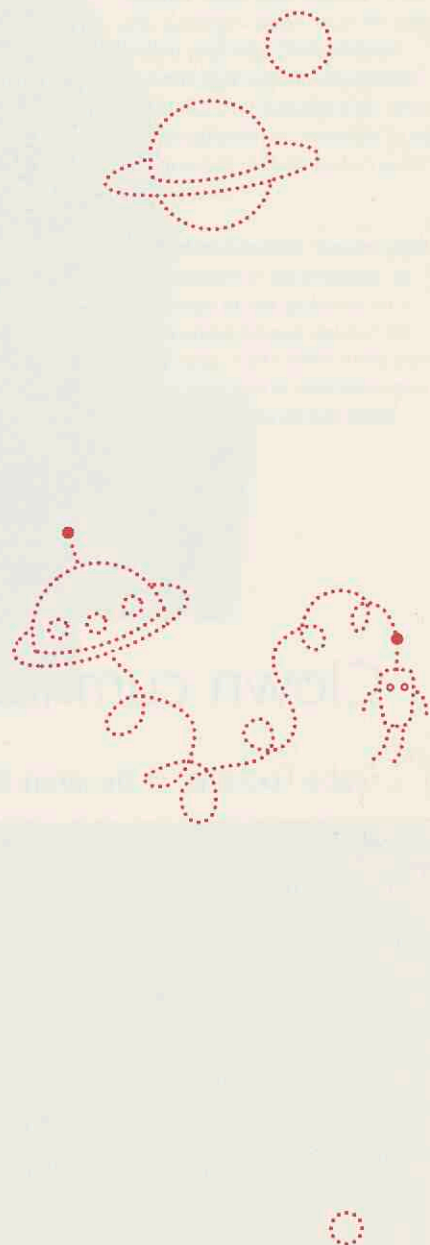

Foto: Frank Dries

Clown cum laude

Siebe Fockens, in de jaren tachtig cum laude gepromoveerd in de natuurkunde, koos een heel ander vak. Hij werd clown.

Hij is niet echt mislukt als fysicus. Siebe Fockens studeerde keihard en was goed in zijn vak. Al lang voor het in de hete zomer van 2003 actueel werd, promoveerde hij cum laude op een onderzoek naar de betrouwbaarheid van de electriciteitsvoorziening. Een carrière als onderzoeker lonkte, maar: 'Het onderzoek dat ik deed lag nogal gevoelig. Dan kan het gebeuren dat de onderzoekers die jouw werk moeten beoordelen, dezelfde zijn die jij bekritiseert. Dat werkt dus niet.'

Dat Fockens dan dus maar clown zou worden, was minder vreemd dan het lijkt. 'Direct na de middelbare school studeerde ik aan een Amerikaanse universiteit. Daar kon je ook een introductie in het circusvak krijgen en dat bleek een heel nuttige ervaring.' Tijdens zijn verdere studie in Nederland verfijsde hij zijn jongleer- en acteerkennis, zodat hij uiteindelijk naast zijn werk aan de universiteit steeds meer tijd kwijt was aan optredens als clown of jongleur: 'Op een dag ontdekte ik dat het veel moeilijker is om helemaal niks te doen met één bal, dan iets heel ingewikkelds te doen met zes ballen.'

De clown in Siebe Fockens was daarmee geboren. 'Ik kwam erachter dat een mislukking onnoemelijk veel interessanter is dan iets wat perfect loopt. Bovendien zijn er heel veel briljante natuurkundigen, en maar heel weinig briljante clowns.'

Inmiddels verdient Fockens een goed belegde boterham als clown. Vooral als alternatief bedrijfstrainer loopt zijn praktijk goed. 'Researchafdelingen van bedrijven moeten het hebben van mensen die risico's durven te nemen, en dus van mensen die met verve durven te falen. Clownerie blijkt daarvoor een prachtig leermiddel.'

Het is dus geen cursus 'hoe word ik de leukste chef op de vloer', voor mensen die de Britse serie 'The Office' of het Nederlandse 'Crediteuren/Debiteuren' als serieuze voorbeelden zien? Zeker niet, volgens Siebe Fockens. 'Humor is een overlevingsstrategie. Mensen die de hele tijd gevatte opmerkingen maken en 'de leukste thuis' willen zijn, zijn vaak heel onzeker. In mijn cursus leer ik ze om hun kwetsbaarheid te tonen en laat ik ze kennismaken met een naïeve en opener manier van denken.'

[Wijbrand Schaap]

Illustrator zoekt alumni die een opmerkelijke zisprong maakten: Illustrator.redactie@csc.uu.nl.

Kiek!

Uit het album van een alumnus

Dierenarts dr. C.J. Folmer geeft in 1930 een cursus EHBO voor dieren. Amsterdamse cursisten worden ingewijd in de verzorging van honden en in de eerste hulp aan katten en paarden.

De foto maakt deel uit van de expositie 'Tussen geld en geweten: de invloed van de relatie mens-dier op de diergeneeskunde'. De tentoonstelling is samengesteld naar aanleiding van het vijftig jarig bestaan van het Utrechtse Museum Diergeneeskunde. Samensteller Dr. Peter A. Koolmees: 'Het houden van gezelschapsdieren is gangbaar geworden sinds de late jaren vijftig van de twintigste eeuw. Sindsdien kunnen mensen het zich veroorloven om geld en tijd te spenderen aan een hond of kat. Kleine huisdieren beschouwen we tegenwoordig als lid van het gezin, terwijl in de intensieve vee-

houderij de dieren als productie-eenheid worden behandeld.

Deze ambivalente houding van mensen tegenover dieren heeft uiteraard gevolgen voor de veterinaire praktijk. Dierenartsen zien zichzelf regelmatig geconfronteerd met zakelijke en emotionele dilemma's, waarbij ze een keuze moet maken tussen geld en geweten.'

Foto: Gemeentearchief Amsterdam

De tentoonstelling 'Tussen geld en geweten' is op afspraak te bezoeken in het gebouw van de faculteit Diergeneeskunde. Stuur voor meer informatie een e-mail naar c.w.m.vanhelbergen@museum.uu.nl of bel (030) 253 4675

Utrechtse stellingen

Prikkelende, humoristische en intrigerende stellingen uit Utrechtse proefschriften

Dood is een moeilijk te kwantificeren begrip in kwaliteit van leven onderzoek.

[*Marieke Ostendorf, Geneeskunde*]

Om te proberen het onhandelbare, soms agressieve gedrag van gedetineerden positief te beïnvloeden, zou het op zijn minst de moeite waard zijn televisiezenders als MTV, TMF en The Box te vervangen door klassieke muziekzenders.

[*Marieke Post, Rechtsgeleerdheid*]

Van lezen word je slim, van schrijven word je nog veel slimmer.

[*Evelyn van den Tweel, Geneeskunde*]

Bij anorexia nervosa laden genetische eigenschappen het revolver, terwijl de omgeving de trekker overhaalt (naar W. Kayne).

[*Jacquehen Hillebrand, Geneeskunde*]

De makkelijkste manier om stress te verlagen, is de frustratietolerantie te verhogen.

[*Pascale Robles de Medina, Geneeskunde*]

Aanpassing aan klimaatverandering en vermindering van kwetsbaarheid voor natuurrampen hebben te maken met dezelfde obstakels, in het bijzonder langere tijdshorizons (dan de volgende verkiezing) en een onjuiste onzekerheidsperceptie.

[*Maarten van Aalst, Natuur- en Sterrenkunde*]

Van alle instellingen van een massaspectrometer is die van zijn gebruiker toch wel het meest bepalend voor een goede afloop van een meting.

[*Martijn Pinkse, Farmacie*]

Cannabisgebruik vervroegt de leeftijd van de eerste schizofrene psychose.

[*Nathalie Veen, Geneeskunde*]

In gesprek met drie generaties V.U.G.S.-voorzitters

Vorig jaar was het 125 jaar geleden dat Arthur Wichmann in Utrecht werd benoemd tot hoogleraar geologie. Die benoeming was het begin van de beoefening van de aardwetenschappen aan de Utrechtse universiteit. De Vereniging van Utrechtse Geografie Studenten V.U.G.S. speelt in die geschiedenis een belangrijke rol. Illuster bracht drie generaties V.U.G.S.-voorzitters bij elkaar: Max Heslinga, Leo Paul en Flip van der Valk. Een gesprek over het verzet tegen het decorum, de revival van het pak en het lint en over de reislust van geografen.

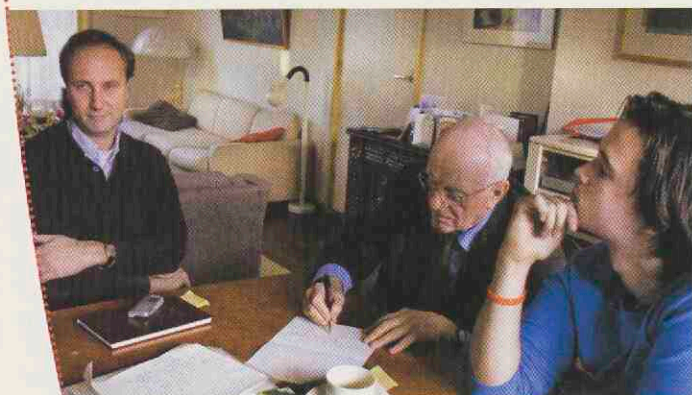
Reis door de tijd

Na het gesprek aan de tafel in zijn woonkamer stommelt prof. dr. Max Heslinga naar boven. Hij komt terug met een rekje, waaraan een padvindersfluit hangt en een koord-met-medaille van de V.U.G.S. 'Waarschijnlijk heb ik die gekregen toen ik erelid werd', zegt Heslinga. Huidig V.U.G.S.-voorzitter Flip van der Valk is onder de indruk. Met zijn mobiele telefoon neemt hij vlug een foto van het historische V.U.G.S.-kleinood.

Leo Paul bekijkt intussen een van de boeken met foto's van vroeger. Hij bladert net zolang totdat hij een foto van zijn bestuur heeft gevonden. 'Hier, dat zijn wij', wijst hij op een foto, waarop een groep studenten in spijkerbroek en T-shirt losjes poseert voor de fotograaf. Vergeleken met de huidige statige portretten van het V.U.G.S.-bestuur zagen de voormannen en -vrouwen van toen er tamelijk slonzig uit.

Mores

In het woonhuis van Max Heslinga in Bilthoven hebben drie generaties voorzitters urenlang gepraat over hun Vereniging van Utrechtse Geografie Studenten, opgericht op 13 oktober 1922. De 82-jarige Max Heslinga, geboren dus in het oprichtingsjaar van de V.U.G.S., is het meest aan het woord. Hij was een van de eerste na-oorlogse bestuursleden. Als jongeman die twee jaar lang op de Veluwe ondergedoken was geweest, moest Heslinga wennen aan het studentenleven. 'Ik voelde me als een jong veulen na al het geduvel. De studieverenigingen die er waren, maakten op mij een wat onvolwassen indruk. Zo voelde ik dat toen.'

Leo Paul, voorzitter van de V.U.G.S. in 1980-1981, Max Heslinga, vice-voorzitter in 1947-1948, en Flip van der Valk, huidig voorzitter.

Voor Heslinga betekende de V.U.G.S. in de eerste plaats gezelligheid. Neem de dansavonden in het zalencentrum Trianon met muziek van Glenn Miller. 'Je kende elkaar, je ontmoette elkaar en je dronk koffie met elkaar'. Heslinga haalt beelden van toen naar boven. Een rok-kostuum of jacquet had hij niet; die leende hij bij vrienden of huurde hij bij bedrijven. 'Ik kan me herinneren dat ik een zwarte hoed droeg', roept hij plotseling. 'Belachelijk! Je moest het ding binnen meteen afzetten.' Hij gaf als V.U.G.S.-bestuurder de kardinaal de hand en ontmoette in het chique hotel Pays Bas sir Edmund Hillary, de Nieuw-Zeelandse die in 1953 als eerste de Mount Everest zou beklimmen. 'Ik beleefde wel plezier aan de heersende mores. Ik heb er nooit aan getild. Je hebt tenslotte ook in het voetbal bepaalde spelregels.'

Revolutie

De 47-jarige Leo Paul hoort de verhalen van Heslinga met een glimlach aan. Hoe anders was het toen hij voorzitter was in 1980-1981. Het V.U.G.S.-bestuur wilde toen niets weten van decorum. In 1967 besloot de lustrumcommissie geen gala te organiseren. Zo'n gala was in de ogen van de commissie 'toch alleen maar een verkleedpartij'. Het bestuur van 1968-1969 zette de revolutie in, door tijdens de bestuurswisseling zonder jacquet aan te treden en te weigeren de leden met 'u' aan te spreken.

Het bestuur van 1970-1971 ging op de radicale ramkoers. Het trok zich terug in een trappistenklooster bij Deventer om aan de hand van een geschrift van Lenin en andere links-radicalen het beleid voor de V.U.G.S. uit te stippelen. Het bestuur wilde zijn beslissingen vanuit een maatschappijkritische instelling nemen. De eens zo chique vereniging was in korte tijd een links-marxistisch bolwerkje geworden. 'Het woord "gala" was welhaast een vloek', blikte het Lustrumboek uit 1997 terug op die periode.

'Wij zaten in de nasleep van die wilde jaren', weet Leo Paul, huidig docent geowetenschappen aan de Universiteit Utrecht. 'We waren als bestuur informeel gekleed. Maar we vonden het wel interessant hoe het vroeger was geweest. Wij wisten dat er in het universiteitsmuseum allerlei spullen van de V.U.G.S. lagen. Op ons verzoek haalde de archivaris een kartonnen doosje van zolder. Er zaten nog oude foto's en wat linten in. We hebben er smakelijk om moeten lachen. Volgens de archivaris stond er ook nog een vaandel boven op zolder, maar dat viel van ellende bijna uit elkaar.'

Paul en zijn V.U.G.S.-bestuur concentreerden zich op de inhoud en de gezelligheid. 'We organiseerden wat men altijd al had gedaan: feesten, borrels, lezingen, studiedagen en belangenbehartiging. We kwamen met een studentenoverleg, waardoor er gepraat kon worden over het onderwijs. Ik denk dat het dragen van linten of kostuums niets te maken heeft met links of rechts. Studenten geografie zijn vaak maatschappelijk heel betrokken. Het dragen van linten en pakken is een soort toneelstukje dat bij de tijdsgeest hoort.'

Traditie

De huidige voorzitter van V.U.G.S., de 21-jarige Flip van der Valk, houdt zich tamelijk strak aan traditie en decorum. Hij heeft zijn blauwgele voorzitterslint voor het gesprek meegenomen. In de jaren negentig is de V.U.G.S. weer naar de andere, formele, kant opgeschoven. 'Ik heb er geen problemen mee', zegt Van der Valk over de huidige normen en waarden van V.U.G.S. 'Het is inderdaad een spelletje. Maar het is wel belangrijk. Het is een vorm van traditie. Het is goed om het verleden van je vereniging in stand te houden.' Paul heeft de comeback van het decorum zien aankomen. 'Ik zag de parallel lopen aan de wijze waarop studenten bij het afstuderen voor je stonden', reageert hij. 'Eerst was dat in een gewoon overhemd, later werd dat steeds chiquer. Nu zie je studenten weer in hun normale kloffie staan.'

'Het woord "gala" was welhaast een vloek'

Reizen

De V.U.G.S. anno 2005 telt 530 leden die ieder elk jaar acht euro contributie betalen. De vereniging heeft tal van actieve commissies en kan rekenen op de steun van sponsors. Wie rondkijkt op www.vugs.nl ziet veel foto's van vrolijk drinkende studenten en stuit op ludieke V.U.G.S.-evenementen als het WK-matrasduwen. Maar, zo haast voorzitter Van der Valk te zeggen, de inhoud blijft belangrijk. Daarom zijn er nog steeds elk jaar lezingen en een symposium.

Een van de populairste V.U.G.S.-commissies is de buitex-commissie: de commissie die de excursie in het buitenland voorbereidt. Vorig jaar gingen de leden naar Slovenië, Kroatië en Bosnië-Herzegovina, dit jaar reizen 55 leden per vliegtuig naar Zuid-Italië en Sicilië. Het maakt de oude V.U.G.S.-generatie weemoedig; waar zijn de tijden gebleven dat geografiestudenten tevreden waren met een uitje naar Limburg? In het boek *Minnaars der Aarde, ver van huis en haard* over 125 jaar geowetenschappen in Utrecht staat de oudste excursiefoto die bekend is: professor Wichmann bezoekt met studenten in 1904 het Geuldal in Zuid-Limburg. Op de foto zitten mannen met strohoed en dames in het lang met handtas op de grond. Max Heslinga kwam in zijn tijd amper buiten de landsgrenzen. 'De geografie begon en eindigde in Limburg. We volgden de taalgrens in België en later zijn we in Duitsland geweest. Dat was vlak na de oorlog heel wat. Ik heb contact gelegd met de universiteit in Münster. We zijn eerst naar een jeugderberg in Delden gegaan en later staken we op de fiets de grens over. Daar werden we opgewacht door iemand van de universiteit Münster. De Duitse studenten vonden het prachtig dat er contact was. Ik herin-

ner me nog dat we samen hebben gezongen in een studentenherberg.' Leo Paul ging in de jaren tachtig vaak per bus op excursie naar het voormalige Oostblok. Toenmalig Tsjecho-Slowakije en het voormalige Joegoslavië waren populair. 'Dat was spannend en goedkoop', weet Paul. 'De excursies van toen verschilden nauwelijks van nu. Je ging naar instituten aldaar, naar lezingen, rondleidingen; vakinhoudelijk hard werken. Je was in landen die onder invloed stonden van een ander politiek maatschappelijk systeem. In die tijd kon je nog in Praag op de beroemde Karelsbrug een foto nemen, terwijl je niemand anders zag.' Flip van der Valk voegt toe: 'De drang naar reizen is er altijd geweest, daar is niet veel aan veranderd.'

Binding

Aan het slot van het gesprek proberen de drie mannen antwoord te geven op de vraag wat de V.U.G.S. zo speciaal maakt. Max Heslinga denkt even na en roemt dan de mix van gezelligheid en studie, van vrijheid en geborgenheid. 'De V.U.G.S. gaf na de oorlog structuur in een verbrokkelde wereld, in een nieuw vaderland. De vereniging was een centrum van gezelligheid voor studenten die uit verschillende hoeken van het land naar Utrecht kwamen.' Huidig voorzitter Flip van der Valk wijst op een nieuw project dat de V.U.G.S. de komende twee jaar gaat uitvoeren: het maken van een film over oud-voorzitter Wim Eggink die in de oorlog in het verzet belandde, door de nazi's werd opgepakt en in een kamp overleed. Eggink werd onlangs samen met Buys Ballot door de universiteit uitgeroepen tot grootste UU'er van de eeuw.

'Dat is typisch zo'n signaal van maatschappelijke betrokkenheid die je vaker bij geografiestudenten ziet', reageert oud-voorzitter Leo Paul. 'Volgens mij is het bijzondere van ons dat we zo gewoon zijn. Je treft weinig extremen aan. Geografiestudenten volgen de maatschappelijke ontwikkelingen, zonder voorop of achteraan te lopen. Ze zijn geïnteresseerd in de wereld om hen heen. Zo'n filmproject over Wim Eggink ontroert me.' En Max Heslinga voegt daar zachtjes aan toe: 'Studenten die een film willen maken over het leven van Wim Eggink; dat maakt mij jaloers. In mijn tijd was zo'n houding, zo'n binding, niet denkbaar.'

[Tim Dekkers]

Het boek *Minnaars der aarde, ver van huis en haard. Over 125 jaar geowetenschappen aan de Universiteit Utrecht* is gratis verkrijgbaar voor in Utrecht afgestudeerde aardwetenschappers, sociaal- en fysisch-geografen, planologen, milieukundigen en innovatiewetenschappers. Geïnteresseerden kunnen een e-mail (met vermelding van naam en postadres) sturen naar r.vanderlinden@geog.uu.nl of bellen met (030) 253 7457.

Universiteitsdag 2005

Op 2 april a.s. zijn alle alumni van harte uitgenodigd voor de Universiteitsdag.

Dit jaar is het thema 'Mens en Kosmos'. Jaarlijks organiseren de Universiteit Utrecht en het Utrechts Universiteitsfonds/Alumnibureau deze dag ter gelegenheid van de diëns van de universiteit. Aanvullende informatie vindt u op www.alumni.uu.nl.

Programma
2 april 2005

- 10.00 uur:** Ontvangst met koffie en thee
10.25 uur: Welkomstwoord door dr. A. Smit, voorzitter van het bestuur van het Utrechts Universiteitsfonds/Alumnibureau
10.30 uur: Inleiding door prof.dr. Willem Hendrik Gispen, Rector Magnificus
10.45 uur: 'Mens en Kosmos'
Prof.dr. Albert van Helden: 'De ontwikkeling van ons wereldbeeld'
Prof.dr. Henny Lamers: 'De mens als product van de kosmos'
Prof.dr. Ed van den Heuvel: 'Leven in het heelal'
11.45 uur: Korte pauze
12.00 uur: Beantwoorden van digitaal aangeleverde vragen
12.30 uur: Lunch
13.30 uur: Start middagprogramma's

Praktische informatie

Locaties

Ochtend en lunch: Educatorium, Leuvenlaan 19 (De Uithof).
Middag: Verschillende locaties in de binnenstad en op De Uithof.

Vervoer

Wij adviseren u om met het openbaar vervoer naar Utrecht te komen. Als u met eigen vervoer komt, kunt u de auto op De Uithof parkeren. Tussen De Uithof en de binnenstad kunt u gebruik maken van het openbaar vervoer.

Aanmelden

Aanmelden voor het ochtend- en middagprogramma kan door de antwoordkaart in deze illustratie in te vullen of via internet: www.alumni.uu.nl. Voor sommige programma's geldt een maximum aantal deelnemers, dus stuur de bon tijdig in! Kosten voor deelname aan het ochtendprogramma, inclusief lunch, bedragen €10,- voor begunstigers van het Utrechts Universiteitsfonds/Alumnibureau, anderen betalen €15,-. De meeste middagprogramma's zijn gratis. Sommige faculteiten/alumniverenigingen vragen een kleine bijdrage voor niet-leden. Voor Sterrenwacht Sonnenborgh bedragen de kosten €5,- per persoon. Vergeet u niet de eenmalige machtiging in te vullen en te ondertekenen? U kunt zich tot uiterlijk 24 maart aanmelden. Na aanmelding ontvangt u nadere informatie over tijdstip, locatie en route.

Heeft u nog vragen? Bel het Communicatie Service Centrum: (030) 253 3550. Tijdens de Universiteitsdag is er een informatiepunt in het Educatorium, Leuvenlaan 19 (Uithof).

Ochtendprogramma

Ontwikkelingen in de natuurkunde, de biologie en de sterrenkunde 'dwingen' ons opnieuw na te denken over onszelf, en – in verband daarmee – op zoek te gaan naar mogelijk buitenaards leven. Het ochtendprogramma biedt een unieke kans om drie vooraanstaande wetenschappers te horen over de ontwikkeling van ons wereldbeeld, de mens als product van de kosmos en de zoektocht naar leven in het heelal.

'De ontwikkeling van ons wereldbeeld', prof.dr. Albert van Helden

Tot 1500 stond de mens in zijn eigen besef centraal in het heelal, maar na Copernicus (1473–1543) waren de aarde en de mens niet meer het centrum van het zonnestelsel. Na Darwin (1809–1882) staat de mens ook niet meer centraal in de natuur. In een paar stappen is de positie van de mens teruggebracht tot een randverschijnsel in de kosmos. Van Helden is hoogleraar Geschiedenis van de natuurwetenschappen, in het bijzonder de Astronomie, aan de Universiteit Utrecht.

'De mens als product van de kosmos', prof.dr. Henny Lamers

Na de oerknal (13 miljard jaar geleden) bestond het heelal alleen uit waterstof en helium. Sindsdien is het een voortdurend komen en gaan van sterren geweest. In die sterren vindt kernfusie plaats: waterstof wordt omgezet in helium, daarna helium in koolstof en later in alle andere chemische elementen. Sterren zijn zo 'fabrieken' van bouwstenen voor leven. De zon en aarde zijn gevormd uit dat verrijkte materiaal dat koolstof, zuurstof,

ijzer etc. bevatte, en uiteindelijk ook de mens. De uitgestoten materie van sterren wordt zo goed gemengd, dat de samenstelling van de sterren bijna overal hetzelfde is. Dus ook het materiaal voor 'leven' is bijna overal voorhanden. Lamers is hoogleraar Astrofysica en Ruimteonderzoek aan de Universiteit Utrecht.

'Leven in het heelal', prof.dr. Ed van den Heuvel

Astronomen zoeken al vele jaren met radiotelescopen naar signalen van ander intelligent leven in het melkwegstelsel. Als er elders intelligent leven voorkomt, waarom laten 'ze' dan tot nu toe niets van zich horen of zien? In zijn lezing gaat Van den Heuvel in op deze en andere vragen. Van den Heuvel is alumnus van de Universiteit Utrecht, hoogleraar Sterrenkunde en directeur van het Sterrenkundig Instituut Anton Pannekoek, verbonden aan de Universiteit van Amsterdam. Hij ontving in 1995 de Spinozaprijs en in 2002 de Descartesprijs van de EU.

Digitaal vragen aanleveren

In het laatste deel van het ochtendprogramma gaan de sprekers in op vragen die u vooraf digitaal kunt aanleveren. Hebt u een brandende vraag voor één van de drie sprekers op de Universiteitsdag, mailt u deze dan naar Universiteitdag@ufonds.uu.nl.

Albert van Helden, Henny Lamers en Ed van den Heuvel.

Middagprogramma's

Bezoekers van de Universiteitsdag kunnen kiezen uit drie middagprogramma's:

- 1 - Workshops voor jonge alumni
- 2 - Middagprogramma's van faculteiten
- 3 - Rondleiding door Sterrenwacht Sonnenborgh

2 april 2005 Universiteitsdag 'Mens en kosmos'

1 Workshops voor jonge alumni

Ben je minder dan vijf jaar afgestudeerd aan de UU? Ben je op zoek naar werk of bezig met je eerste of tweede baan?

Volg dan één van de workshops die het Universiteitsfonds/ Alumnbureau gratis aanbiedt aan begunstigers (niet-begunstigers betalen € 15,-). Professionals geven tien workshops die je in deze veeleisende arbeidsmarktsituatie en dynamische economie op scherp stellen en verder helpen. Kijk voor meer informatie over workshops, trainers en het begunstigerschap op www.alumni.uu.nl.

Je kunt je inschrijven met de bon in deze illustratie of via www.alumni.uu.nl. Je krijgt vooraf bericht of je geplaatst bent in de workshop van je keuze. Als je je wel hebt opgegeven maar niet komt, brengen we € 15,- in rekening.

Aanvang: 12.45 uur precies • Locatie: Ruppertgebouw, Leuvenlaan 19 (De Uithof) • Contactpersoon: Joost Gunther, (030) 253 9624, j.gunther@ufonds.uu.nl.

Loopbaanoriëntatie

In deze workshop verwachten we mensen die iets willen veranderen in hun loopbaan. We gaan oefeningen doen in zelfanalyse en in verkenning van de arbeidsmarkt. We gaan op zoek naar je drijfveren, kwaliteiten en wensen en brengen die in verband met de mogelijkheden van de markt. Na afloop heb je inzicht in je huidige situatie en heb je ideeën over stappen die zinvol zijn voor je loopbaanontwikkeling.

Trainer: Jacky Limvers

Onderhandelen

De Tilburgse imam Ahmad Salam én FNV-voorman Lodewijk de Waal deden het in 2004: geen handen schudden met de minister. Een slimme zet in een spel van onderhandelen, of sociale dommigheid? Wellicht wel allebei. Want wanneer ben je aan het onderhandelen en wanneer niet? Hoe opereer je in veel voorkomende onderhandelingsituaties? Vragen die aan bod komen in de workshop Onderhandelen. Onderhandel jezelf binnen en ontdek je andere ik.

Trainer: Roel Freeke

Solliciteren (0-2 jaar afgestudeerd)

Solliciteren is niet een kwestie van zoveel mogelijk de rol te spelen die een werkgever van je verwacht. Als het goed is, vind je elkaar op een aantal belangrijke punten – of niet. Valt er dan iets te sturen? Ja, gelukkig wel. Het helpt als je inzicht hebt in je eigen drijfveren en weet hoe je overkomt. Ook belangrijk: wat kun je verwachten bij een gesprek en hoe bereid je je voor.

Trainer: Marjoleine Marijt

Communicatieve vaardigheden (0-3 jaar afgestudeerd)

Hoe kom ik overtuigend over? Communiceren doen we de hele dag door. Maar worden we wel altijd goed begrepen? En waarom zijn anderen succesvoller in het behalen van hun doelen? Deze workshop gaat over onze manier van communiceren en onze innerlijke overtuigingen. Vaak zijn we ons niet bewust van de kwaliteiten die in onszelf verborgen liggen.

Trainer: Jos van Langen

Netwerken (0-3 jaar afgestudeerd)

In je loopbaan is het van belang op de hoogte te blijven van ontwikkelingen binnen en buiten je eigen organisatie. In de training Netwerken breng je je netwerk in kaart en bekijk je hoe je effectief gebruik kan maken van contacten met bekenden en onbekenden om je te oriënteren op de arbeidsmarkt. Je inventariseert van welke groepen je deel uitmaakt en van welke (nog) niet. Je oefent in het telefonisch benaderen van mensen en het voeren van netwerkgesprekken.

Trainer: Jeanette van Rees

Timemanagement (0-3 jaar afgestudeerd)

Wordt je leven gekenmerkt door urgentie en haast? Heb je het gevoel geleefd te worden door je werk? Wordt de stress van je werk in je persoonlijk en professioneel functioneren merkbaar? Een oplossing ligt mogelijk in efficiënt en effectief omgaan met je werk. Een groter effect echter sorteert de handelswijze: de dingen goed doen en vooral de goede dingen doen.

Trainer: Jos Koeckhoven

Managementvaardigheden (> 2 jaar afgestudeerd)

Effectieve gesprekstechnieken bij het geven en ontvangen van feedback zijn misschien wel de belangrijkste vaardigheden waarover managers moeten beschikken. Na een korte kennismaking met de thematiek, experimenteer je in deze workshop met cases uit de werkpraktijk van de deelnemers. Deze workshop is voornamelijk interessant voor mensen met vragen over de rol van de leidinggevende en over dilemma's uit de eigen werkpraktijk.

Trainer: Marie-Jeanne Schiffelers

Kiezen voor jezelf

Je bent net afgestudeerd en weet niet precies wat je wilt. Of je werkt nu al een aantal jaren, maar het bevalt je niet helemaal. Je voelt dat je de juiste keuzes moet gaan maken over hoe je verder wilt met je loopbaan. Je wilt vooral weten hoe je dat op een goede manier doet. Je leert jezelf antwoord geven op twee vragen: 'Wat wil ik nou écht?' en 'Hoe bereik ik dat?'.

Trainer: Stef Seykens

Workshop Ondernemen

Als afgestudeerd academicus kun je aan de slag als onderzoeker, ambtenaar of trainee. Maar je kunt ook gaan ondernemen! Het doel van deze workshop is om in korte tijd een beeld te krijgen van ondernemen en je mogelijkheden op dat gebied. In deze workshop bieden we je de gelegenheid een opzet te maken voor je persoonlijke ondernemersplan.

Trainers: Gerard van Dieren en Gert van Veldhuisen

Coaching

Je voelt onvrede, verwarring, angst, verdriet of leegte. Gelukkig maar! Want het leven is toch meer dan alleen maar ongestoord de bekende wegen bewandelen? In deze workshop wordt jou een manier aangereikt om een (conflict)situatie positief uit te buiten voor een beter perspectief in je leven. Deze workshop leidt ertoe dat je jezelf leert kennen en waarderen zoals je echt bent en ook op een spiritueel niveau je relatie tot alles om je heen bewust gaat ervaren.

Trainer: Aida Menke

2 Middagprogramma's van de faculteiten

De nieuwste ontwikkelingen op het gebied van dansonderzoek en -onderwijs. De kosmos in de praktijk van de rechtspraak. Amsterdam in de Gouden Eeuw. De bijdrage van chemici aan onze gezondheid. Deze onderwerpen, en vele andere komen aan bod in de lezingen en workshops die de faculteiten en alumni-verenigingen 's middags verzorgen. Maak uw keuze en vul de antwoordkaart in.

Aardwetenschappen

Over de grenzen heen

Multidisciplinair onderzoek wint steeds meer terrein. De recente oprichting van het Utrecht Centrum voor Geowetenschappen (UCG) en het nationale Darwin Centrum voor Biogeologie getuigen van een groeiende beweging 'over de grenzen heen'. Na het welkomstwoord van prof.dr. Bert van der Zwaan, verkennen dr.ir. Caroline Slomp en dr. Hans Middelkoop de grenzen met een lezing over 'Global Nutrient Fluxes at the Land-Ocean Interface (G-NUX)'. Prof. dr.ir. Majid Hassanizadeh en dr.ir. Ruud Schotting geven vervolgens een aantal voorbeelden van onderzoek binnen de Environmental Hydrogeology groep.

Prof.dr. Chris Spiers sluit het programma af met een overzicht van recent gestarte projecten in het Hoge Druk en Temperatuur Laboratorium. Aansluitend is er de borrel met medewerking van de U.G.V. De toegang is gratis.

Aanvang: 13.30 uur • Plaats: Departement Aardwetenschappen, Budapestlaan 4, De Uithof • Contactpersoon: Nicoline Meijer, (030) 253 5116 of n.meijer@geo.uu.nl • Zie ook: www.geo.uu.nl/alumniAW

Geneeskunde

Nieuwe ontwikkelingen in de oncologie: van wetenschappelijk onderzoek tot patiëntenzorg

Dit jaar verzorgt het onderzoeksinstituut 'Ontwikkelingsbiologie en Oncologie' van het UMC Utrecht het middagprogramma. De alumni krijgen een overzicht van de nieuwe ontwikkelingen op het gebied van onderzoek en behandeling van kanker. In een serie lezingen worden nieuwe inzichten voortkomend uit fundamenteel, translationeel en klinisch onderzoek belicht. Onderwerpen die aan orde komen, zijn: regulatie van de celcyclus, nieuwe geneesmiddelen en kanker, behandeling van borstkanker en nieuwe ontwikkelingen in de oncologische chirurgie. Aansluitend aan het middagprogramma (ca. 16.30 uur) vindt een borrel plaats. De toegang is gratis.

Aanvang: 14.00 uur • Locatie: Blauwe zaal, Onderwijscentrum AZU, UMC Utrecht, Heidelberglaan 100, Utrecht • Contactpersoon: drs. Henriëtte Dobbelaar, (030) 253 8759, h.dobbelaar@med.uu.nl

Geschiedenis

Amsterdam in de Gouden Eeuw

Veel buitenlanders weten van Nederland niet veel meer dan dat de hoofdstad Amsterdam is. Die wereldwijde faam van Amsterdam is te danken aan een kortstondige periode van ongeveer 75 jaar, waarin Amsterdam uitgroeide van een provinciestad tot een wereldstad. Aan die periode, die duurde van 1578 tot 1650, en het vervolg tussen 1650 en 1813, is onlangs een nieuw standaardwerk gewijd, waarin de resultaten zijn verwerkt van verschillende Utrechtse onderzoeksprojecten. In hun presentaties belichten dr. Oscar Gelderblom, drs. Erika Kuijpers, drs. Thomas Poell en prof. Maarten Prak, verschillende aspecten van de Amsterdamse geschiedenis (de financiële sector, immigratie, locale versus nationale politiek) vanuit een actuele invalshoek. Na afloop is er een borrel. Voor leden van de Alumnivereniging VIGU is het programma gratis. Aan andere belangstellenden wordt een bijdrage van €7,50 gevraagd.

Aanvang: 14.00 uur • Locatie: Drift 21, Sweelinckzaal • Contactpersoon: Annelies van den Hurk, (030) 253 6153, annelies.vandenhurk@let.uu.nl

Godgeleerdheid

De kosmische Christus

Recente opgravingen in Egypte werpen nieuw licht op de kosmische Christus in de gnostiek. In een eerste lezing presenteert prof.dr. J. van Oort (kerkgeschiedenis) aan de hand van visueel materiaal de nieuwste ontwikkelingen op dit terrein. In de Oudheid werd de kosmos gezien als een bezielde verband, maar ook als een kerker. Opvallend is hoe in gnostiek, jodendom en christendom een kosmische Verlosserfiguur optreedt.

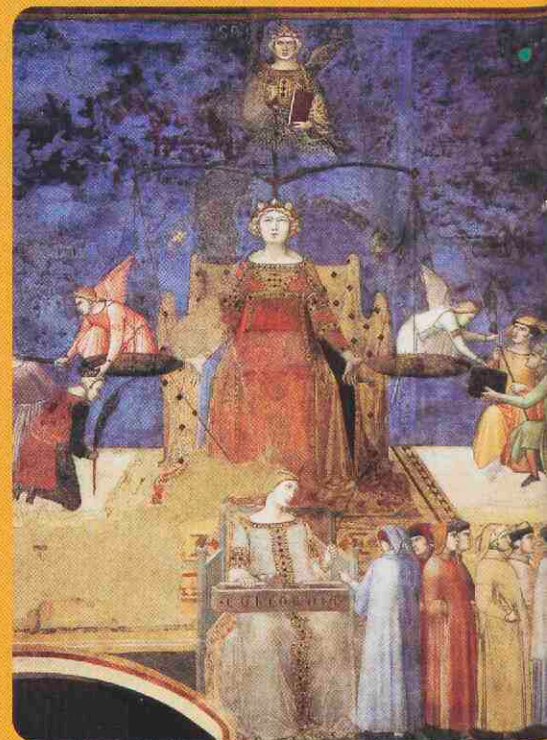
In een tweede lezing geeft prof.dr. G.C.M. van Oyen (Nieuwe Testament) een toelichting vanuit de hedendaagse exegese. Twee aspecten van Jezus wekken vandaag veel interesse: zijn menszijn en zijn goddelijke plek in de kosmos. Het is de kunst om beide elementen samen te houden. Wat leren we daarover uit het Nieuwe Testament?

Een boeiend tweeluik over een actueel thema! Om ca. 15.30 uur is er een borrel. De toegang is gratis.

Aanvang: 14.00 uur • Locatie: Zaal Rood, Marinus Ruppertgebouw, De Uithof • Contactpersoon: drs. Maaïke Swarte, (030) 253 9052, mswarte@theo.uu.nl

Medische-Biologie / BioMedische Wetenschappen / Pheph Biomedische wetenschap en de media, van last tot lust?

Het thema van de jaarlijkse Pheph-dag zal van verschillende kanten belicht worden (journalis-

tiek, patiëntenvereniging, voorlichting, etc.), en daarna trainen we omgang met de media in workshops. De middag zal worden afgesloten met een borrel en daarna een diner in de binnenstad (Pheph-leden only). Kosten: Pheph-leden gratis, MB/BMW-alumni €5,- overigen €10,-. (Pheph-lidmaatschap = €10,-).
Aanvang: 13.30 uur • Locatie: UMCU • Aanmelden via pheph@dds.nl of Postbus 476, 3500 AL Utrecht.

Nederlandse taal en cultuur Literatuur en media

Hoewel velen wellicht het begrip 'literatuur' vooral associëren met 'boeken', zijn ook andere media van belang voor de Nederlandse letterkunde in heden en verleden, zoals de krant, pamfletten en natuurlijk de nieuwe media (internet en cd-roms). De relatie tussen de Nederlandse literatuur en media staat centraal in het middagprogramma van de opleiding Nederlandse taal en cultuur. Er zijn lezingen en workshops, verzorgd door onder andere Ed van Eeden, Thomas Vaessens en Susanne Parren. Het middagprogramma wordt afgesloten met een korte jaarvergadering van de alumnivereniging Nedwerk en een borrel vanaf 16.00 uur. De toegang is gratis voor leden van Nedwerk, van niet-leden wordt een bijdrage van €5,- gevraagd.

Nadere gegevens volgen per post en via de website: www2.let.uu.nl/Solis/nederlands/alumni/alumni.htm • Aanvang: 14.00 uur Locatie: binnenstad • Contactpersoon: Corry Dijkstra, (030) 253 8000, corry.dijkstra@let.uu.nl

Rechtsgeleerdheid

Recht tussen kosmos en individu

Na een welkomstwoord van decaan prof. mr. A. Dorresteyn, zal prof. mr. T. Hol, hoogleraar Encyclopedie van het Recht/rechtsfilosofie met beelden laten zien dat het niet moeilijk is de kosmos te ontdekken in de praktijk van de rechtspraak. In de architectuur van gerechtsgebouwen en in de rituelen van de rechtszitting vinden we tal van verwijzingen naar het gebied van de harmonische sferen. Bij moderne vormen van geschillenbeslechting (bijvoorbeeld *mediation*), treft men een andere symboliek aan. Hier heeft de kosmos minder grip op de moderne mens en treedt juist het individu meer op de voorgrond. Tot slot zal Merijn Tops, bachelorstudent Rechten, spreken over de 'kosmos van een derdejaarsstudent'. De toegang is gratis.

Aanvang: 14.00 uur • **Locatie:** Achter Sint Pieter 200, 3512 HT Utrecht • **Borrel:** 16.30 uur • **Contactpersoon:** Iris Wienese, tel. (030) 253 9630, i.wienese@law.uu.nl

Scheikunde

Gezond met scheikunde

Alumnivereniging Carolus de Maets heeft weer twee vooraanstaande alumni bereid gevonden een lezing te houden over hun werk. Thema is dit keer de bijdrage van chemici aan onze gezondheid. De eerste spreker is prof.dr. Joke Bouwstra, hoogleraar aan de Universiteit Leiden. In haar lezing 'De huid, een veelzijdig grensvlak' gaat ze in op de mogelijkheden en moeilijkheden van de toediening van geneesmiddelen via de huid. Daarna is het woord aan prof.dr. Ben van der Zeijst, directeur van het Nederlands Vaccin

Instituut. In zijn lezing 'Vaccins voor een langer en gezonder leven' zal hij de laatste ontwikkelingen in het onderzoek naar vaccins schetsen, zoals vaccins tegen kanker, de ziekte van Alzheimer en verslaving aan nicotine en drugs. Na afloop is er een borrel. De toegang is gratis.

Aanvang: 14.00 uur • **Locatie:** Wentgebouw, De Uithof • **Contactpersoon:** Monica van der Garde, tel. (030) 253 3793, m.vandergarde@chem.uu.nl

Sociale Wetenschappen

Kosmos en Sociale Wetenschap

Aansluitend op het centrale (ochtend) thema van de alumnidag volgt een tweetal voordrachten, één op het gebied van de maatschappijwetenschappen, en één op het gebied van de gedragswetenschappen.

In beide voordrachten analyseren de sprekers hoe in de gamma-wetenschappen de 'mechanisering van het wereldbeeld' (Dijksterhuis, 1950) heeft geleid tot een empirisch-analytische benadering van zowel samenleving als individu. Tegelijk gaan zij in op de voortdurende spanning van de wetenschappelijke concentratie op mechanismen en het onvoorspelbare, vrije, speelse zo men wil chaotische van wat typerend is voor het menselijke. Aansluitend om 15.00 uur is er een borrel in het Educatorium. De toegang is gratis.

Aanvang: 13.30 uur • **Locatie:** aula Universiteitsbibliotheek Uithof • **Contactpersoon:** dr. Henk J. van Rinsum, (030) 253 3564, h.vanrinsum@fss.uu.nl

Theater-, film- en Televisiewetenschap

Utrecht danst

In 2005 zal de alumnidag in het teken staan

van het thema 'Utrecht danst'. Laat u op 2 april op de hoogte brengen van de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van dansonderzoek en -onderwijs. Een eerbetoon aan Luuk Utrecht, de nestor van het dansonderzoek die het afgelopen jaar overleden is.

2005 is ook het jaar waarin we afscheid nemen van prof. dr. Henri Schoenmakers. Na bijna 20 jaar bij onze opleiding gewerkt te hebben, vertrekt hij naar Erlangen om daar theaterwetenschap op de kaart te zetten. Tijdens de borrel heeft u volop de gelegenheid herinneringen met hem op te halen.

Aanvang programma: 14.00 uur (inloop vanaf 13.30 uur) • **Locatie:** Kromme Nieuwegracht 20, U-Theater Studio-T (onder voorbehoud) • **Contactpersoon:** Clara Pafort-Overduin@let.uu.nl

Wijsbegeerte

Autarkeia

Evenals voorafgaande jaren organiseert de opleiding Wijsbegeerte in samenwerking met de alumnivereniging Autarkeia een middagprogramma op De Uithof. Het programma is bij het ter perse gaan van deze Illuster nog niet bekend. Het definitieve programma treft u t.z.t. aan in de Autarkeia Nieuwsbrief of op www.phil.uu.nl onder 'na het afstuderen' bij wijsbegeerte. Hier kunt u ook vinden hoe u zich kunt aanmelden.

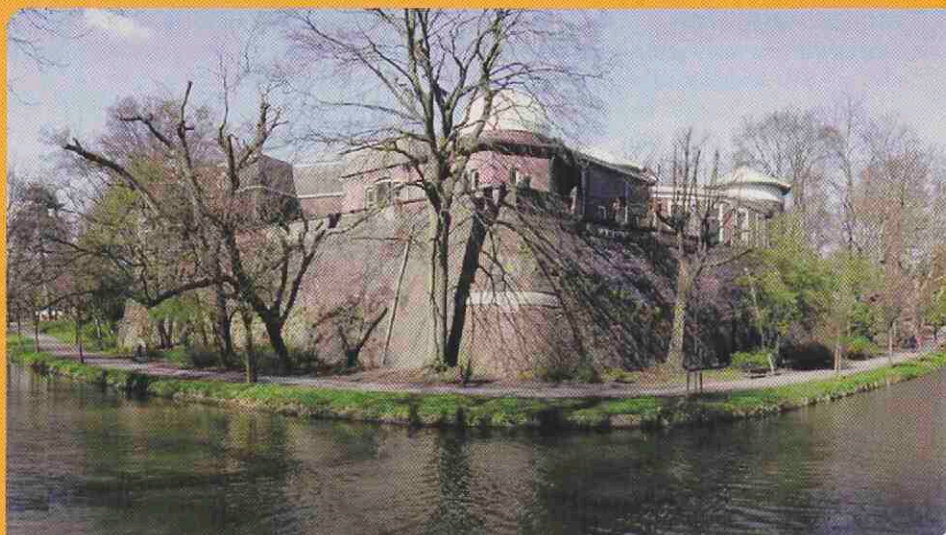
Cognitieve Kunstmatige Intelligentie

Het is nog niet bekend of Incognito een middagprogramma organiseert. Raadpleeg t.z.t. de website van Incognito via www.phil.uu.nl

3 Rondleiding door Sterrenwacht Sonnenborgh

Op de Universiteitsdag kunt u een bezoek brengen aan Museum Sterrenwacht Sonnenborgh, gelegen op een eeuwenoud bolwerk in de binnenstad van Utrecht. U krijgt een rondleiding door het gebouw en het uit 1552 daterende bolwerk. De kosten voor dit programma bedragen €5,-. De rondleiding duurt 1,5 uur. Vanaf De Uithof kunt u gebruik maken van een gratis pendeldienst tussen het Educatorium en de sterrenwacht (v.v.).

Aanvang: 14.30 uur • **Locatie:** Zonnenburg 2, Utrecht • **Contactpersoon:** Thea Kleinnijenhuis-Horsting, Communicatie Service Centrum, (030) 253 5985, t.horsting@csc.uu.nl • **Meer informatie:** www.sonnenborgh.nl

'Met mijn alumnipas kan ik met korting sporten
én gratis boeken lenen in de UB.'

Nicoline Meijer, alumna sinds 1994

Bezoek voor de meest recente ontwikkelingen en activiteiten onze website : www.ufonds.uu.nl

Utrechts Universiteitsfonds / Alumnibureau

In 1886 werd het Universiteitsfonds opgericht door alumni van de Universiteit Utrecht. Sindsdien zet het U-fonds zich in voor de Universiteit Utrecht. Het stelt bijzondere leerstoelen in, subsidieert studentenactiviteiten en regelt sociale zorg voor studenten in financiële nood. Het Universiteitsfonds is tevens het Alumnibureau van de universiteit. Het bureau heeft een uitgebreid programma voor alumni in binnen- en buitenland en voor jonge alumni. Jaarlijks verschijnt de Ufonds-alumnipas waarmee alumni die begunstiger zijn van het Universiteitsfonds gemakkelijker en goedkoper toegang krijgen tot het universitaire aanbod. Kijk voor meer informatie op www.ufonds.uu.nl.

Rectificatie prof. mr. Pieter VerLoren van Themaat

In Illuster van december 2004 stond de instelling van het Fonds Internationaal Economisch Recht vermeld. Ten onrechte werd daarin gesteld dat professor VerLoren van Themaat (1916-2004), die dit fonds op naam bij het Utrechts Universiteitsfonds heeft ingesteld, vlak voor de oorlog afstudeerde aan de Universiteit Utrecht. Professor VerLoren van Themaat behaalde het doctoraal examen Rechten in 1939 aan de Universiteit Leiden. In 1946 promoveerde hij cum laude, eveneens te Leiden, op het onderwerp 'internationaal belastingrecht'. In de periode 1968 tot 1981 was professor VerLoren van Themaat als hoogleraar verbonden aan de Universiteit Utrecht waar zijn bijzondere aandacht en verdiensten zich toespitsten op het terrein van het internationaal sociaal-economisch recht.

Bestuurswisseling

In de laatst gehouden bestuursvergadering hebben de bestuursleden afscheid genomen van Joris van Eijck. Hij gaat een jaar naar het buitenland om bij INSEAD een masterprogramma Business Administration te volgen. Het bestuur neemt met leedwezen afscheid van Joris, maar het afscheid is hopelijk niet definitief. Gelukkig is er voorzien in een opvolger die deskundig is op hetzelfde gebied. Het bestuur heeft met ingang van 1 januari drs. Ithar (I.E.) Gielisse benoemd. Gielisse (1973) heeft aan onze universiteit Economische Historische Studies gestudeerd. Op dit moment is hij werkzaam als senior adviseur bij Turner, een management adviesbureau gericht op het ondersteunen van reorganisaties en het realiseren van verandertrajecten.

Utrecht Lectures Abroad

Dit voorjaar wordt de Universiteitsdag weer georganiseerd, op zaterdag 2 april in Utrecht. In dit nummer vindt u daarover alle informatie. Maar ook in het buitenland worden op een aantal locaties bijeenkomsten voor alumni georganiseerd. Het programma ziet er als volgt uit:

• 2 maart 2005, Madrid

Samen met de Universiteit van Amsterdam organiseert de Utrechtse universiteit een lunch in Madrid waar prof. dr. Ed Nozeman zal spreken voor Utrechtse en Amsterdamse alumni. Nozeman heeft gestudeerd in Utrecht (Ruimtelijke Wetenschappen) en doceert op dit moment over het terrein 'Vastgoedontwikkeling' aan de Groningse en Amsterdamse universiteit. Hij is eveneens verbonden aan ING Vastgoed als onderzoeksadviseur op dit gebied. De lunch vindt plaats in de residentie van ambassadeur mr. Schelto Baron van Heemstra: Isla de Oza, 24 Madrid 2 maart: 13.30 – 16.00 uur.

Meer informatie en aanmelden:

alumni@nedinsmad.com of: +34 91 781 2045 of: www.alumni.uu.nl

• 14 april 2005, New York

• 15 april 2005, Washington

De communicatie tussen arts en patiënt staat centraal in de Utrecht Lecture die op 14 april in New York en op 15 april in Washington wordt georganiseerd voor alumni en andere vrienden van de Universiteit Utrecht. Spreker is prof. dr. Jozien Bensing, die als eerste niet-Amerikaan de prestigieuze George Engel Award ontving van de American Academy on Physician and Patient voor haar uitmuntend onderzoek. 'Communicatie is hét instrument in de gezondheidszorg', aldus Bensing, 'het heeft een veel grotere invloed dan alle techniek bij elkaar'.

Donderdag 14 april: New York, 18.00 uur,

The Netherland Club (3 West 51st Street)

Vrijdag 15 april: Washington, 18.00 uur,

Elizabeth's on L (1341 L Street)

Meer informatie en aanmelden:

www.alumni.uu.nl

• 18 april 2005, Stellenbosch

Rector Willem Hendrik Gispen zal tijdens zijn werkbezoek aan een aantal universiteiten in Zuid-Afrika, Utrechtse alumni ontmoeten in Stellenbosch op 18 april.

Meer informatie over programma, sprekers en overige activiteiten vindt op de website www.alumni.uu.nl

Bijzondere Leerstoelen

Benoemingen

Het bestuur van het Utrechts Universiteitsfonds heeft per 1 januari voor een periode van vijf jaar benoemd:

- dr. F.G. van Oort tot Bijzonder Hoogleraar 'Stedelijke economie en ruimtelijke planning', bij de faculteit Geowetenschappen,
- dr. F.N.K. Wijnen tot Bijzonder Hoogleraar 'De neurocognitie van de taal', bij de faculteit Sociale Wetenschappen.
- Dr. A. Postma tot Bijzonder hoogleraar 'De neuro-cognitieve en klinisch-psychologische aspecten van ruimtelijke cognitie en geheugen', bij de faculteit Sociale Wetenschappen.

Ontslag

Het bestuur heeft eervol ontslag verleend aan:

- Prof. dr. B.J.G. Scheres, bijzonder hoogleraar 'Moleculaire ontwikkelingsgenetica in het bijzonder van planten' (faculteit Biologie), wegens zijn benoeming tot voltijds hoogleraar bij de Universiteit Utrecht
- Prof. dr. C.H. Schröder, bijzonder hoogleraar 'Nefrologie' (faculteit Geneeskunde).

Alumni-agenda

- 02/03/05: Utrecht Lecture Madrid
- 02/04/05: Universiteitsdag 2005
- 14/04/05: Utrecht Lecture New York
- 15/04/05: Utrecht Lecture Washington
- 18/04/05: Utrecht Lecture Stellenbosch
- 20/05/05: Alumniborrel

Berichten voor alumni

Zonder waardeoordeel te geven signaleert deze rubriek activiteiten en publicaties die voor Utrechtse alumni interessant zijn. Bijdragen zijn welkom: Illustrer.redactie@csc.uu.nl.

Pionier gezocht (m/v)

De Adviescommissie Jonge Alumni (A.J.A.) heeft tot doel de band tussen jonge alumni en de universiteit te versterken. Daarin wordt zij door het Universiteitsfonds/Alumnibureau ondersteund. De A.J.A. bestaat uit jonge, betrokken alumni die plannen maken én uitvoeren, zoals workshops, de Pubquiz en het Academisch Café.

Ben je korter dan 5 jaar geleden afgestudeerd en kun je een paar avonden per maand vrijmaken voor brainstormen en het organiseren en bijwonen van activiteiten? Neem dan contact op met Joost Gunther; j.gunther@ufonds.uu.nl; (030) 253 9624.

Tentoonstelling 60 jaar USKO

Het USKO, in 1945 opgericht door Hans Brandts Buys, viert zijn 12e lustrum. Ter gelegenheid hiervan organiseert de reünistenvereniging van het USKO van 15 maart t/m 19 juni een audiovisuele tentoonstelling over 60 jaar USKO in het Universiteitsmuseum. Het thema 'vernieuwing en uitvoeringspraktijk' geeft een historisch-musicologisch overzicht, met o.a. extra aandacht voor de Bach-traditie en de opdrachtwerken die speciaal voor het USKO geschreven zijn. Alumnipashouders hebben gratis toegang tot het museum.

Meer informatie: rusko@usko.nl; Karin Nelson, karin@usko.nl

Cursusprogramma Uitwijk voorjaar 2005

In maart en april starten bij de Uitwijk diverse creatieve, theoretische en ambachtelijke cursussen, zoals sieraden maken, inleiding in de architectuur (kunstgeschiedenis), yoga en spekteken snijden. Het volledige cursusrooster staat op de website. Eerstejaars alumni vallen bij de Uitwijk in het studententarief.

Meer informatie: (030) 253 3402; www.uitwijk.uu.nl

Slotconcert NESKO

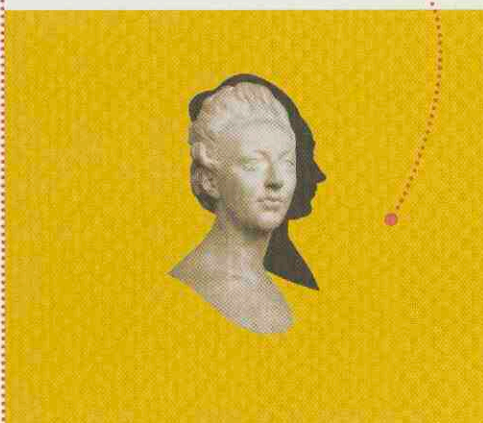
Op 17 april is de prachtige Leeuwenberghkerk in Utrecht het decor voor het slotconcert van de tournee van het Nederlands Studenten Kamerorkest. Onder leiding van dirigent Jacob Slagter voert het NESKO werk uit van Mendelssohn, Mozart en een nieuw gecomponeerd tromboneconcert van Florian Maier met als solist Jörgen van Rijen. Op vertoon van uw alumnipas betaalt u € 8,- in plaats van € 13,-.

Meer informatie en kaarten reserveren: www.nesko.nl

Congres over Belle van Zuylen

Op 7, 8 en 9 april organiseert het Genootschap Belle van Zuylen in samenwerking met de Universiteit Utrecht een internationaal congres 'Education & Creation' ter gelegenheid van de 200ste sterfdag van Belle van Zuylen (1740-1805). Van Zuylen schreef al haar werk in het Frans, en het is dan ook binnen de opleiding Frans dat er al in de jaren 1960 en 1970 aandacht aan haar werk werd besteed, ruim voordat haar correspondentie was gepubliceerd en vertaald. Kosten: € 15,- per dag (bij inschrijving vóór 20 maart; daarna € 20,-).

Meer informatie en inschrijving: Suzan.vanDijk@let.uu.nl; www.let.uu.nl/bellevanzuylen

Utrechtse Biologen Vereniging zoekt alumni

Zoals iedere bioloog zal weten is biologie overal. En daarmee wordt niet alleen de aarde bedoeld maar ook de kosmos, zeker nu de mens steeds meer de kosmos verkent. Daarom is het belangrijk dat er goed contact blijft tussen afgestudeerde biologen onderling en met studenten. De UBV is bezig haar alumnibestand te vergroten en wil iedereen die biologie aan de UU heeft gestudeerd vragen zich aan te melden als alumnus. Wij hopen snel iets van u te horen.

Meer informatie: Olivier de Jong; (030) 253 6741; UBV@studver.uu.nl

Van Swieten Society speelt Haydn

Op dinsdag 8 maart 2005 verzorgt de Van Swieten Society een Haydnprogramma voor de Nederlandse Joseph Haydn Stichting. Op het programma: pianotrio's Hob. XV nrs. 24, 26 en 32 en liederen.

Plaats: Gertrudiskapel, Willemsplantsoen 1c, Utrecht, aanvang 20.15 uur. Kaarten: € 15,-, Illusterlezers: € 12,-. Op vertoon van dit bericht kunt u op 8 maart a.s. maximaal twee kaarten met € 3,- korting kopen. Kassa open vanaf 19.30 uur.

Meer informatie: (030) 231 1505; www.haydnstichting.nl

HOVO: buitenplaatsen en kastelen

Over het leven op buitens, kastelen en riddershofsteden in de provincie Utrecht gaat een serie lezingen van HOVO Utrecht (Hoger Onderwijs voor Ouderen) op woensdagavond van 9 maart tot 20 april 2005, in de aula van de nieuwe universiteitsbibliotheek in De Uithof. Aan de orde komen gebouwen, tuinen, bewoners en hun invloed op de omgeving. Een folder over de lezingen over Utrechtse buitenplaatsen kunt u aanvragen door een briefje of mailtje te sturen aan de Volksuniversiteit Utrecht, Nieuwegracht 41, 3512 LE Utrecht, vu-utrecht@csnet.nl. Inschrijving gebeurt op volgorde van aanmelding en is alleen mogelijk voor de hele serie. Kosten ca. € 45,- incl. koffie en syllabus.

Meer informatie: www.hovoutrecht.nl; secretariaat HOVO (030) 253 3197 (ma, wo, do van 9 tot 12 uur).

Organisatiepsychologen 1999-2000

Omdat het alweer even geleden is, nodigen Dave Lamberti en Sabine Mastwijk alle organisatiepsychologen van de afstudeerjaren 1999 - 2000 uit voor een borrel op donderdag 14 april 2004 van 20.00-22.00 uur in Stadskaasteel Oudaen. De borrel is bedoeld om bij te praten en ervaringen met ex-studiegenoten uit te wisselen.

Je kunt je aanmelden via sabinespostbus@hotmail.com. Ook zal er een 'kettingmail' rondgaan, die de ontvanger kan doorsturen naar een volgende ex-studiegenoot. Iedereen die reageert, krijgt een uitnodigingskaart thuis gestuurd.

Descartes en de Universiteit Utrecht

Op 22 en 23 maart 2005 organiseert het instituut voor Geschiedenis in het Academieggebouw een tweedaags symposium over de betekenis van de filosoof René Descartes voor de verschillende wetenschapsgebieden.

Bekende Utrechtse hoogleraren kijken vanuit hun vakgebied naar het werk van Descartes. De Rector Magnificus sluit het symposium af met het symbolisch opheffen van de 'ban' op Descartes. Het symposium is vrij toegankelijk voor UU-alumni (plaatsing op volgorde van aanmelding).

Aanmelding en programma-informatie: p.vanderveer@bs.uu.nl

Gevraagd: klankbord

Ben je alumnus, heb je gevoel voor bladen maken en zin om ieder kwartaal met de redactie van gedachten te wisselen over verschenen en komende nummers? Meld je aan via Illustrer.redactie@csc.uu.nl

ONDERWEG

Of je nu een leven inloopt of eruit,
je schaduw zit je op de hielen
en een woud van borden
wijst, wijst, wijst.

Je loopt alleen, altijd alleen,
al weet je duizend mensen
om je heen, en loopt er soms
iemand een eindje mee.

Wandel op de middenweg,
niet tussen einde en begin;
je bent je eigen wandeling.
Je loopt een leven uit, een leven in.

